

**Informacje z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału
Pomorskiego Banku Spółdzielczego w Świdwinie
według stanu na dzień 31.12.2015 roku**

I Informacje ogólne

1. Pomorski Bank Spółdzielczy w Świdwinie, zwany dalej Bankiem, z siedzibą przy ul. Niedziałkowskiego 5, 78-300 Świdwin, przedstawia informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej według stanu na dzień 31.12.2015 roku.
2. W 2015 roku Bank prowadził działalność w ramach następującej struktury organizacyjnej:

Centrala:	Świdwin, ul. Niedziałkowskiego 5, 78-300 Świdwin.
Oddziały:	Będzino, 76-037 Będzino 84, Borne Sulinowo, ul. Lipowa 8, 78-449 Borne Sulinowo, Czaplinek, ul. Sikorskiego 9, 78-550 Czaplinek, Gościno, ul. IV Dywizji Wojska Polskiego 52, 78-120 Gościno, Rymań, ul. Koszalińska 16, 78-125 Rymań, I Oddział Świdwin, ul. 3 Marca 29, 78-300 Świdwin, II Oddział Świdwin, ul. Niedziałkowskiego 5, 78-300 Świdwin.
Punkty kasowe:	Brzeźno, 78-316 Brzeźno 26, Mścice, ul. Koszalińska 110, 76-031 Mścice, Rąbino, 78-331 Rąbino 27, Siemyśl, ul. Kołobrzaska 14, 78-123 Siemyśl, Sławoborze, ul. Kolejowa 8, 78-314 Sławoborze.

3. Według stanu na dzień 31.12.2015 roku Bank nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją.

II Cele i strategie zarządzania poszczególnymi ryzykami

1. Bank stosuje następujące metody wyliczania wymogów kapitałowych:
 - 1) metodę standardową w zakresie ryzyka kredytowego,
 - 2) metodę wskaźnika bazowego w zakresie ryzyka operacyjnego,
 - 3) metodę de minimis w zakresie ryzyka walutowego.
2. Bank nie prowadzi działalności handlowej.
3. Bank nie korzysta z technik redukcji ryzyka kredytowego.
4. Do podstawowych istotnych ryzyk, które podlegają szczególnemu nadzorowi, zalicza się:
 - 1) ryzyko kredytowe, w tym ryzyko koncentracji,
 - 2) ryzyko walutowe,
 - 3) ryzyko płynności,
 - 4) ryzyko stopy procentowej,
 - 5) ryzyko operacyjne,
 - 6) ryzyko kapitałowe,
 - 7) ryzyko braku zgodności.

Opis zasad zarządzania powyższymi ryzykami zawiera Załącznik nr 1 do niniejszej *Informacji w zakresie profilu ryzyka i poziomu kapitału Pomorskiego Banku Spółdzielczego w Świdwinie*.

W Banku funkcjonuje *Strategia zarządzania ryzykiem w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*, w ramach której określone są cele strategiczne w zakresie zarządzania poszczególnymi ryzykami, które opisane zostały w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.

W strukturze organizacyjnej Banku funkcjonuje komórka ds. analiz i monitoringu ryzyk bankowych, która w ramach obowiązującej struktury organizacyjnej na dzień 31.12.2015 roku odpowiedzialna była za identyfikację, pomiar, monitorowanie i raportowanie w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyk oraz adekwatności kapitałowej. Informację na temat metod, procesów, technik redukcji ryzyka zawiera Załącznik nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.

III Fundusze własne

1. Bank utrzymuje fundusze własne dostosowane do rozmiarów prowadzonej działalności. Struktura funduszy własnych została przedstawiona w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.
2. Poniższe zestawienie przedstawia poziom poszczególnych pozycji funduszy własnych Banku według stanu na dzień 31.12.2015 roku (wyliczonych zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. (CRR) i Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26.06.2013 r. (CRD IV) :

Wyszczególnienie	Kwota
Fundusze własne ogółem	13 809 047,07
Kapitał Tier 1	13 809 047,07
Kapitał podstawowy Tier 1:	13 809 047,07
fundusz udziałowy (po wdrożeniu ustawy o bankach spółdzielczych)	
fundusz udziałowy w ramach korekt okresu przejściowego	362 916,46
kapitał rezerwowy (fundusz zasobowy i rezerwowy)	13 531 056,01
zyski zatrzymane (za zgodą KNF)	
skumulowane inne całkowite dochody (kapitał z aktualizacji wyceny)	95 734,44
fundusz ogólnego ryzyka bankowego	
Pozycje pomniejszające Kapitał podstawowy Tier 1:	-84 925,40
(-) inne wartości niematerialne i prawne	-84 925,40
(-) krzyżowe powiązania kapitałowe w kapitale podstawowym Tier 1	
(-) nadwyżka odliczenia od pozycji dodatkowych w Tier 1 ponad kapitał podstawowy Tier 1	
(-) instrumenty w kapitale podstawowym Tier 1 podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty	
(-) instrumenty w kapitale podstawowym Tier 1 podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty	
inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier 1	-95 734,44
inne pozycje lub korekty kapitału podstawowego Tier 1 – nie ujęte powyżej	
Dodatkowy kapitał podstawowy (AT1):	0,00
korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale dodatkowym Tier 1 podlegających zasadzie praw nabytych	
(-) nadwyżka odliczenia od pozycji w Tier 2 ponad kapitał Tier 2	
nadwyżka odliczenia od pozycji dodatkowych w Tier 1 ponad kapitał dodatkowy Tier 1	
inne pozycje lub korekty kapitału dodatkowego Tier 1 – nie ujęte powyżej	
Kapitał Tier 2:	0,00

instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier 2 korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale Tier 2 oraz pożyczek podporządkowanych podlegających zasadzie praw nabytych korekty z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego według metody standardowej (-) instrumenty w kapitale Tier 2 podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (-) instrumenty w kapitale Tier 2 podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty inne korekty w okresie przejściowym w kapitale Tier 2 nadwyżka odliczenia od pozycji w Tier 2 ponad kapitał Tier 2 inne pozycje lub korekty kapitału Tier 2 – nieujęte powyżej	
Całkowita kwota ekspozycji na ryzyko	8 986 492,00
Poziom kapitału podstawowego Tier 1 ponad wymagany poziom współczynnika	4 822 555,07
Poziom kapitału Tier 1 ponad wymagany poziom współczynnika	4 822 555,07

Wartość jednego udziału wynosi 300,00 zł.

3. Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów.

IV Adekwatność kapitałowa

- Metody wyliczania wymogów kapitałowych minimalnych i wewnętrznych zawierają *Zasady szacowania kapitału wewnętrznego w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*, której elementy zawiera Załącznik do 1 do niniejszej *Informacji (...)*.
- Poniższa tabela przedstawia kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem dla każdej z klas ekspozycji według stanu na 31.12.2015 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota
1.	Należności od podmiotów klasy II – waga ryzyka 20%	1 068 790,00
2.	Należności od podmiotów klasy II – waga ryzyka 50%	303 841,00
3.	Należności nieobjęte wagami ryzyka 0%, 20%, 50% - waga ryzyka 75%	2 151 443,00
4.	Należności nieobjęte wagami ryzyka 0%, 20%, 50% - waga ryzyka 100%	4 005 848,00
5.	Należności nieobjęte wagami ryzyka 0%, 20%, 50%, 100% - waga ryzyka 250%	78 013,00
RAZEM		7 607 935,00

- Poniższe zestawienie przedstawia poziom minimalnych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka według stanu na dzień 31.12.2015 r. Wyliczenia zostały dokonane zgodnie z *Zasadami szacowania kapitału wewnętrznego w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.

Wyszczególnienie	Kwota
Ryzyko kredytowe	7 607 935,00
Ryzyko rynkowe	
Ryzyko operacyjne	1 378 557,00
Łączny wymóg na ryzyka Filaru I	8 986 492,00
Ryzyko kredytowe	1 280 000,00
Ryzyko koncentracji zaangażowań	
Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	

Ryzyko płynności	
Ryzyko kapitałowe	
Łączna wartość wewnętrznych wymogów kapitałowych	1 280 000,00
Sumaryczny wewnętrzny wymóg kapitałowy	10 266 492,00
Łączny współczynnik kapitałowy [%]	12,29%
Wewnętrzny współczynnik kapitałowy [%]	10,76%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 [%]	12,29%
Współczynnik kapitału Tier 1 [%]	12,29%

V Ryzyko kredytowe

1. Dla wyliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, ekspozycja, której dotyczy niewykonanie zobowiązania, to ekspozycja, w przypadku której przeterminowanie przekracza 90 dni, a przeterminowana kwota przekracza w przypadku ekspozycji detalicznych 500,00 złotych, a w przypadku pozostałych klas ekspozycji przeterminowana kwota przekracza 3000,00 złotych.
2. Dla potrzeb naliczenia odpowiedniej wysokości rezerw celowych od ekspozycji kredytowych klasyfikowanych do kategorii „normalnej”, „pod obserwacją”, „poniżej standardu”, „wątpliwe”, lub „stracone”, stosuje się zasady wynikające z Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków oraz zasady określone w wewnętrznej procedurze w sprawie tworzenia rezerw celowych.
3. Opis stosowanego podejścia i metod przyjętych do ustalania korekt wartości i rezerw został zamieszczony w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.
4. Bank w swoich analizach przyjmuje następujący podział na obszary geograficzne:
 - 1) Powiat świdwiński,
 - 2) Powiat kołobrzeski,
 - 3) Powiat koszaliński i miasto Koszalin,
 - 4) Powiat drawski,
 - 5) Powiat szczecinecki,
 - 6) Powiat białogardzki,
 - 7) Powiat goleniowski,
 - 8) Powiat wałecki,
 - 9) Powiat łobeski,
 - 10) Pozostałe powiaty.

W przypadku ujawniania informacji na temat struktury należności w rozbiciu na klasyfikacje ekspozycji kredytowych w podziale na regiony geograficzne Bank przyjmuje podział geograficzny na jednostki organizacyjne Banku.

5. Ekspozycje kredytowe według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych) na dzień 31.12.2015 r., bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego, średnią kwotę ekspozycji w okresie od 31.12.2014 r. do 31.12.2015 r. oraz ekspozycje wobec MŚP w podziale na klasy przedstawia poniższe zestawienie:

dane w zł

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2015 r.	Średnia kwota w okresie od 31.12.2014 r. do 31.12.2015 r.	Ekspozycje wobec MŚP stan na 31.12.2015 r.
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	549 208,00	795 260,00	
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	24 430 924,00	28 643 470,00	
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	40 188,00	2 779 653,00	
4.	Ekspozycje wobec instytucji	53 523 260,00	51 584 648,00	
5.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	15 379 070,00	9 024 288,00	3 928 483,00
6.	Ekspozycje detaliczne	38 131 767,00	41 313 872,00	25 109 348,00
7.	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	34 447 416,00	30 264 919,00	24 853 783,00
8.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	3 528 510,00	3 309 229,00	
9.	Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania			
10.	Ekspozycje kapitałowe	1 249 754,00	1 330 540,00	
11.	Inne pozycje	10 204 487,00	13 008 205,00	
RAZEM		181 484 584,00	182 054 084,00	53 891 614,00

Bank zamieszcza w powyższym zestawieniu tylko te klasy ekspozycji kredytowych, które zgodnie z „Zasadami wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w PBS Świdwin” są wyodrębnione w działalności.

Bank przyjmuje, iż klasy ekspozycji kredytowych, które stanowią przynajmniej 30% portfela kredytowego wyznaczają istotne klasy ekspozycji. Bank posiada następujące ekspozycje spełniające ten warunek:

- 1) ekspozycje detaliczne,
 - 2) ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach.
6. Strukturę geograficzną ekspozycji kredytowych w rozbiciu na obszary według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Istotne obszary geograficzne	Kwota (w zł)
1.	Powiat świdwiński	36 049 718,26
2.	Powiat kołobrzeski	25 866 872,14
3.	Powiat koszaliński i miasto Koszalin	10 766 710,92
4.	Powiat drawski	17 616 308,35
5.	Powiat szczecinecki	10 871 378,39
6.	Powiat białogardzki	5 268 280,30
7.	Powiat goleniowski	1 120,73
8.	Powiat wałecki	217 295,59
9.	Powiat łobeski	74 956,60
10.	Pozostałe powiaty	4 490 096,53
RAZEM		111 222 737,81

7. Struktura zaangażowania Banku wobec poszczególnych sektorów w rozbiciu na typ kontrahenta.

7.1. Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora finansowego według typu kontrahenta w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość w zł
1.	Banki Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	54 072 467,92 54 072 467,92
2.	Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	0,00
3.	Pomocnicze instytucje finansowe Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	0,00
4.	Instytucje ubezpieczeniowe Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	0,00
Razem zaangażowanie w sektorze finansowym		54 072 467,92

7.2. Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora niefinansowego według typu kontrahenta w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Typ kontrahenta	Wartość w zł
1.	Przedsiębiorstwa i spółki państwowe Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	0,00 0,00 0,00 0,00
2.	Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	9 839 358,24 7 753 081,62 0,00 2 086 276,62
3.	Przedsiębiorcy indywidualni Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	13 120 057,21 10 922 037,56 518 759,00 1 679 260,65
4.	Osoby prywatne Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	28 665 222,71 28 046 309,61 219 000,00 399 913,10
5.	Rolnicy indywidualni Należności normalne Należności pod obserwacją Należności zagrożone	31 064 063,56 31 002 561,01 22 900,00 38 602,55
6.	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych Należności normalne	4 127 695,93 4 127 695,93

Należności pod obserwacją	0,00
Należności zagrożone	0,00
Razem zaangażowanie w sektorze niefinansowym	86 816 397,65

7.3 Strukturę zaangażowania Banku wobec sektora budżetowego w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Wartość w zł
Jednostki samorządu terytorialnego	24 406 340,16
Należności normalne	24 406 340,16
Należności pod obserwacją	
Należności zagrożone	
Razem zaangażowanie w sektorze budżetowym	24 406 340,16

7.4. Strukturę zaangażowania Banku w poszczególnych branżach w rozbiciu na kategorie należności według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Branże	Wartość w zł
1.	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	32 406 906,49
	Należności normalne	31 441 183,99
	Należności pod obserwacją	22 900,00
	Należności zagrożone	942 822,50
	Korekty wartości (prowizje ESP)	317 621,58
	Rezerwy celowe	144 362,52
2.	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	27 513 160,83
	Należności normalne	27 513 160,83
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Korekty wartości (prowizje ESP)	31 986,62
	Rezerwy celowe	0,00
3.	Budownictwo	752 807,13
	Należności normalne	529 484,60
	Należności pod obserwacją	45 559,00
	Należności zagrożone	177 763,53
	Korekty wartości (prowizje ESP)	8 624,11
	Rezerwy celowe	30 488,92
4.	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; pozostała działalność usługowa	2 514 641,99
	Należności normalne	2 514 641,99
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Korekty wartości (prowizje ESP)	15 048,29
	Rezerwy celowe	0,00
5.	Edukacja	0,00
	Należności normalne	0,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Korekty wartości (prowizje ESP)	0,00
	Rezerwy celowe	0,00
6.	Górnictwo i wydobywanie	0,00
	Należności normalne	0,00

	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Korekty wartości (prowizje ESP)	0,00
	Rezerwy celowe	0,00
	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	4 714 733,23
7.	Należności normalne	4 626 925,22
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	87 808,01
	Korekty wartości (prowizje ESP)	64 737,77
	Rezerwy celowe	33 571,21
	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2 251 764,92
8.	Należności normalne	2 132 017,19
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	119 747,73
	Korekty wartości (prowizje ESP)	20 936,63
	Rezerwy celowe	119 747,73
	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości; działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3 231 565,35
9.	Należności normalne	2 745 630,85
	Należności pod obserwacją	473 200,00
	Należności zagrożone	12 734,50
	Korekty wartości (prowizje ESP)	30 361,25
	Rezerwy celowe	19 832,50
	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	273 444,00
10.	Należności normalne	273 444,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Korekty wartości (prowizje ESP)	1 010,55
	Rezerwy celowe	0,00
	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0,00
11.	Należności normalne	0,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Korekty wartości (prowizje ESP)	0,00
	Rezerwy celowe	0,00
	Przetwórstwo przemysłowe	6 011 073,83
12.	Należności normalne	3 608 848,64
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	2 402 225,19
	Korekty wartości (prowizje ESP)	14 252,95
	Rezerwy celowe	1 705 775,19
	Transport i gospodarka magazynowa; informacja i komunikacja	2 573 008,41
13.	Należności normalne	2 557 970,05
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	15 038,36
	Korekty wartości (prowizje ESP)	1 807,59

	Rezerwy celowe	3 007,67
14.	Inne	32 513,00
	Należności normalne	32 513,00
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Korekty wartości (pro wizja ESP)	244,47
	Rezerwy celowe	0,00
15.	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	298 477,75
	Należności normalne	298 477,75
	Należności pod obserwacją	0,00
	Należności zagrożone	0,00
	Korekty wartości (pro wizja ESP)	6 311,93
	Rezerwy celowe	0,00
Razem zaangażowanie w sektory gospodarki		82 574 096,93

8. Strukturę ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na istotne klasy ekspozycji według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela (dane w tys. zł):

Istotne klasy ekspozycji	a'vista	1-30 dni	1-3 m-cy	3-6 m-cy	6-12 m-cy	1-2 lat	2-5 lat	5-10 lat	10-20 lat	powyżej 20 lat
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	76	21	387	509	846	1 776	3 221	2 938	65	850
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych		34	60	81	189	370	1 018	1 264	1 112	
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych		50	215	378	2 517	3 267	10 564	6 207	1 208	
Ekspozycje wobec instytucji	21 499	30 500	1 500				150	593		
Ekspozycje gospodarstwa domowe	264	501	2 836	4 113	6 520	10 618	20 787	17 356	8 559	1 296
RAZEM	21 839	31 106	4 998	5 081	10 072	16 031	35 740	28 358	10 944	2 146

9. Struktura należności w rozbiciu na klasyfikację ekspozycji kredytowych według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Należności	Wartości w zł
1.	Należności normalne	105 383 692,17
	Kredyty w rachunku bieżącym i w ROR	6 739 751,55
	Pozostałe kredyty i inne	99 518 274,34
	w tym kredyty przeterminowane	110 812,23
	Rezerwy celowe	131 487,64
	Korekty wartości (pro wizje ESP)	969 598,99

	Odsetki	226 752,91
2.	Należności pod obserwacją	754 449,86
	Kredyty pod obserwacją	760 659,00
	w tym kredyty przeterminowane	9 842,00
	Rezerwy celowe	8 124,89
	Korekty wartości (prowizje ESP)	4 341,64
	Odsetki	6 257,39
3.	Należności zagrożone razem	3 507 858,36
	Kredyty zagrożone	4 204 052,92
	w tym kredyty przeterminowane	3 059 190,73
	Rezerwy celowe	2 429 887,31
	Korekty wartości (prowizje ESP)	20 228,62
	Odsetki	1 753 921,37
3.1	Należności poniżej standardu	1 050 020,62
	Kredyty poniżej standardu	1 102 732,36
	w tym kredyty przeterminowane	15 038,36
	Rezerwy celowe	40 966,87
	Korekty wartości (prowizje ESP)	13 458,98
	Odsetki	1 714,11
3.2	Należności wątpliwe	17 926,06
	Kredyty wątpliwe	34 978,25
	w tym kredyty przeterminowane	978,25
	Rezerwy celowe	17 489,13
	Korekty wartości (prowizje ESP)	150,00
	Odsetki	586,94
3.3	Należności stracone	2 439 911,68
	Kredyty zagrożone	3 066 342,31
	w tym kredyty przeterminowane	3 043 174,12
	Rezerwy celowe	2 371 431,31
	Korekty wartości (prowizje ESP)	6 619,64
	Odsetki	1 751 620,32
RAZEM		109 646 000,39

10. Struktura należności w rozbiciu na klasyfikację ekspozycji kredytowych w podziale na regiony geograficzne (jednostki organizacyjne Banku) według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela:

Oddział	Kategoria należności	Wartość (zł)	Korekty wartości (prowizja ESP)	Rezerwy celowe
I Oddział Świdwin	Normalne	37 262 066,63	379 725,87	29 721,60
	Pod obserwacją	271 259,00	4 209,81	783,89
	Zagrożone	3 335 062,90	12 309,67	1 885 472,90
	Poniżej standardu	781 940,00	7883,92	0,00
	wątpliwe	0,00	0,00	0,00
	stracone	2 553 122,90	4 425,75	1 885 472,90
II Oddział Świdwin	Normalne	6 887 278,08	48 363,97	12 888,06
	Pod obserwacją	473 200,00	0,00	7 098,00
	Zagrożone	204 114,15	4 346,65	33 919,35
	Poniżej standardu	183 754,00	4 195,06	13 559,20
	wątpliwe	0,00	0,00	0,00

	stracone	20 360,15	151,59	20 360,15
Oddział Będzino	Normalne	10 197 862,88	103 951,36	14 518,72
	Pod obserwacją	16 200,00	131,83	243,00
	Zagrożone	224 165,91	1530,00	157 846,10
	Poniżej standardu	61 038,36	1 380,00	12 207,67
	wątpliwe	34 978,25	150,00	17 489,13
	stracone	128 149,30	0,00	128 149,30
Oddział Borne Sulinowo	Normalne	10 506 338,38	51 852,70	12 808,16
	Pod obserwacją	0,00	0,00	0,00
	Zagrożone	301 834,82	1 590,40	245 773,92
	Poniżej standardu	36 000,00	0,00	7 200,00
	wątpliwe	0,00	0,00	0,00
	stracone	265 834,82	1 590,40	238 573,82
Oddział Czaplinek	Normalne	19 924 808,71	158 415,91	39 200,95
	Pod obserwacją	0,00	0,00	0,00
	Zagrożone	90 200,79	15,15	58 200,79
	Poniżej standardu	40 000,00	0,00	8 000,00
	wątpliwe	0,00	0,00	0,00
	stracone	50 200,79	15,15	50 200,79
Oddział Gościno	Normalne	16 708 087,74	169 909,03	11 481,86
	Pod obserwacją	0,00	0,00	0,00
	Zagrożone	34 779,58	370,05	34 779,58
	Poniżej standardu	0,00	0,00	0,00
	wątpliwe	0,00	0,00	0,00
	stracone	34 779,58	370,05	34 779,58
Oddział Rymań	Normalne	4 771 583,47	57 380,15	10 868,29
	Pod obserwacją	0,00	0,00	0,00
	Zagrożone	13 894,77	66,70	13 894,77
	Poniżej standardu	0,00	0,00	0,00
	wątpliwe	0,00	0,00	0,00
	stracone	13 894,77	66,70	13 894,77
RAZEM		111 222 737,81	994 169,25	2 569 499,84

11. Omówienie uzgodnienia zmian stanów korekt wartości i rezerw z tytułu ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości, obejmujące:

- 1) Odpisy z tytułu aktualizacji wartości aktywów finansowych z uwzględnieniem podziału na rodzaje aktywów finansowych:
 - a) aktywa finansowe przeznaczone do obrotu nie występują,
 - b) udzielone kredyty i pożyczki oraz inne należności własne Banku nie występują,
 - c) aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności nie występują,
 - d) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży nie występują.
- 2) W Banku nie wystąpiły przychody i koszty zrealizowane na aktywach finansowych dostępnych do sprzedaży, które zostały usunięte z bilansu (sprzedane, zlikwidowane).
- 3) Dokonane odpisy w koszty należności nieściągalnych (w zł):

Tytuł odpisu	Sposób dokonania odpisu		
	W ciężar utworzonych rezerw	W ciężar kosztów na operacjach finansowych	W ciężar pozostałych kosztów operacyjnych
Przeniesienie należności straconych do ewidencji pozabilansowej (ekspozycja kredytowa zaklasyfikowana do należności straconych przez okres co najmniej roku, a utworzona rezerwa celowa jest równa kwocie należności pozostającej do spłaty)	30 820,00	0,00	0,00
Spisanie należności w straty Banku	5 852,56	0,00	110 464,24
Odpisy na dłużników różnych w ramach kont zespołu „5”	0,00	0,00	0,00

4) Zestawienie zmian stanów korekt i rezerw z tytułu ekspozycji z rozpoznawaną utratą wartości:

Kategorie należności	Stan na 31.12.2014r.	Zwiększenia rezerw	Wykorzystanie rezerw	Rozwiązanie rezerw	Stan na 31.12.2015r.	Wymagany poziom rezerw na 31.12.2015r.
1	2	3	4	5	6	7
Należności normalne	136 584,43	100 971,64	0,00	106 068,43	131 487,64	131 487,64
- sektor niefinansowy	136 584,43	100 971,64		106 068,43	131 487,64	131 487,64
Należności pod obserwacją	7 734,94	15 596,42	0,00	15 206,47	8 124,89	8 124,89
- sektor finansowy						
- sektor niefinansowy	7 734,94	15 596,42	0,00	15 206,47	8 124,89	8 124,89
- sektor budżetowy						
Należności poniżej standardu	0,00	77 784,53	0,00	36 817,66	40 966,87	40 966,87
- sektor finansowy						
- sektor niefinansowy	0,00	77 784,53	0,00	36 817,66	40 966,87	40 966,87
- sektor budżetowy						
Należności wątpliwe	0,00	17 489,13	0,00	0,00	17 489,13	17 489,13
- sektor finansowy						
- sektor niefinansowy	0,00	17 489,13	0,00	0,00	17 489,13	17 489,13
- sektor budżetowy						

Należności stracone	2 140 017,20	464 441,21	36 672,56	196 354,54	2 371 431,31	2 371 431,31
- sektor finansowy						
- sektor niefinansowy	2 140 017,20	464 441,21	36 672,56	196 354,54	2 371 431,31	2 371 431,31
- sektor budżetowy						
Razem	2 284 336,57	676 282,93	36 672,56	354 447,10	2 569 499,84	2 569 499,84

VI Ryzyko rynkowe (ryzyko walutowe)

Bank prowadząc działalności walutową dąży do takiego kształtowania indywidualnych pozycji walutowych oraz całkowitej pozycji walutowej aby nie przekroczyć ustalonych limitów. Limit na całkowitą pozycję walutową wynosi 2% funduszy własnych. Według stanu na 31.12.2015 r. Bank nie tworzył wymogów kapitałowych na ryzyko walutowe.

VII Ryzyko operacyjne

Metoda wyliczania wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka operacyjnego opisana jest w załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.

Informacja o stratach operacyjnych w podziale na klasy zdarzeń.

Na przestrzeni 2015 r. w programie *myRMS* zarejestrowano 106 zdarzeń operacyjnych. Łączna kwota strat operacyjnych brutto (równa stracie netto – brak odzysku) na przestrzeni 2015 r. wyniosła 6 353,60 zł.

Działania mitygujące, jakie zostały podjęte w celu uniknięcia w przyszłości ww. strat:

Zdarzenia, które wygenerowały koszt są związane z bieżącą działalnością Banku i niemożliwe jest całkowite ich wyeliminowanie. Bank dąży do ograniczenia strat z ich tytułu. W tym celu Bank stosuje mechanizmy kontrolne.

Propozycja działań zapobiegawczych to:

- 1) Kategoria Zakłócenia działalności i błędy systemów – wymiana sprzętu, konserwacja urządzeń, okresowe sprawdzanie urządzeń, okresowe aktualizacje oprogramowania, aktualizacja i konserwacja łączy telekomunikacyjnych, przegląd urządzeń podtrzymujących zasilanie, stosowanie oprogramowania antywirusowego, alarmów, monitoringu, czujników, polityka ochrony dostępu do sprzętu, danych i funkcji systemowych;
- 2) Kategoria: Wykonywanie transakcji, dostawa oraz zarządzanie procesami – bieżąca kontrola, weryfikacja na drugą rękę, okresowa kontrola pracowników, szkolenia;
- 3) Kategoria: Klienci, produkty i praktyki operacyjne (działanie poza zezwoleniem – przekroczenia limitu pogotowia kasowego) – codzienne, bieżące monitorowanie stanu gotówki w kasach przez kasjerów oraz Dyrektorów Oddziałów.

Podział zarejestrowanych zdarzeń operacyjnych wg kategorii stosowanych w Banku w okresie 2015 r. zawarto w poniższej tabeli:

Kategoria	Liczba zdarzeń	Strata brutto (zł)	Odzysk (zł)	Strata netto (zł)
Oszustwo zewnętrzne	1	0,00	0,00	0,00
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	1	0,00	0,00	0,00
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	10	2,00	0,00	2,00
Zakłócenia działalności i błędy systemów	20	6 241,54	0,00	6 241,54
Wykonywanie transakcji, dostawa oraz zarządzanie procesami	74	110,06	0,00	110,06
RAZEM	106	6 353,60	0,00	6 353,60

Incydenty zarejestrowane w w/w kategoriach obejmowały:

- 1) Kradzież, rabunek (1);
- 2) Nieobecność kluczowych pracowników w pracy (1);
- 3) Działanie poza zezwoleniem (9);
- 4) Naruszenie zaufania, naruszenie wytycznych w zakresie obsługi klientów (1);
- 5) Nieprawidłowe działanie sprzętu (10);
- 6) Błędy oprogramowania (1);
- 7) Nieprawidłowe działanie sieci telekomunikacyjnych, komputerowych, internetu (5);
- 8) Przerwy w dopływie energii elektrycznej oraz nieprawidłowe działanie urządzeń podtrzymujących zasilanie (4);
- 9) Błędy księgowe, błędy atrybutów rejestracji (74).

VIII Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym

Bank nie dokonuje podziału ekspozycji innych, niż kapitałowe, ze względu na cel nabycia (zyski kapitałowe, przyczyny strategiczne).

1. Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia (zyski kapitałowe, przyczyny strategiczne) według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Rodzaj ekspozycji	Kwota ekspozycji zakupionych ze względu na zyski kapitałowe	Kwota ekspozycji zakupionych ze względu na przyjętą strategię
1.	Akcje w SGB-Banku S.A. w Poznaniu		1.069.996,46
2.	Akcje w BPS S.A. w Warszawie		13.600,00
	RAZEM		1.083.596,46

Bank posiada akcje Banku Zrzeszającego – SGB-Banku S.A. w Poznaniu. Wartość posiadanych akcji SGB-Banku SA w Poznaniu wynosi 1 069 996,46 zł (według ceny nabycia), natomiast wartość

posiadanych akcji SGB-Banku S.A. w Poznaniu według ceny nominalnej wynosi 1 034 600,00 zł, a wartość odpisów aktualizujących wynosi 35 396,46 zł.

Bank posiada także akcje Banku BPS S.A. w Warszawie. Wartość tych akcji wynosi 13.600,00 zł.

Saldo dłużnych papierów wartościowych na dzień 31.12.2015 r. wynosiło 200 554,09 zł (według wartości bilansowej). Bank posiadał w portfelu Bankowe Papiery Wartościowe wyemitowane przez SGB-Bank SA w Poznaniu w wysokości 200 000,00 zł. Stan odsetek od dłużnych papierów wartościowych na dzień 31.12.2015 roku wyniósł 554,09 zł. Wartość godziwa tych papierów wartościowych wynosiła 200 000,00 zł.

2. Według stanu na dzień 31.12.2015 r. Bank nie posiadał papierów wartościowych.

IX Ryzyko stopy procentowej dla pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego

1. Zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej wynikające z *Zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej w PBS Świdwin* opisane zostały w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.
2. Wpływ szokowej zmiany rynkowych stóp procentowych (-200 p.b.) na wynik finansowy według stanu na dzień 31.12.2015 r. wyniósł -2036,85 tys. zł.

X Redukcja ryzyka kredytowego przy zastosowaniu metody standardowej – informacje jakościowe i ilościowe

Bank nie stosował w 2015 r. pomniejszenia wag ryzyka z tytułu zabezpieczeń.

Niżej wymienione informacje są zawarte w *Instrukcji ustanawiania prawnych form zabezpieczeń wiarygodności Banku* oraz w *Instrukcji zarządzania ryzykiem rezydualnym w PBS Świdwin* oraz zostały opisane w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*, tj.:

- 1) Polityka i procedury wyceny i zarządzania zabezpieczeniami kredytowymi.
- 2) Opis głównych rodzajów zabezpieczeń kredytowych przyjmowanych przez Bank.
- 3) Opis zasad polityki w zakresie zarządzania ryzykiem rezydualnym.

Wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik redukcji ryzyka kredytowego według stanu na dzień 31.12.2015 r. przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Ekspozycje kredytowe w podziale na sytuacje	Stan przed zastosowaniem technik redukcji ryzyka	Stan po zastosowaniu technik redukcji ryzyka
1.	Ekspozycje kredytowe ogółem, w tym w sytuacji:	111 222 738,81	111 222 738,81
2.	Normalnej	106 258 025,89	106 258 025,89
3.	Pod obserwacją	760 659,00	760 659,00
4.	Poniżej standardu	1 102 732,36	1 102 732,36
5.	Wątpliwej	34 978,25	34 978,25
6.	Straconej	3 066 342,31	3 066 342,31

XI Wymogi kapitałowe na kwoty ekspozycji sekurytyzacyjnych ważone ryzykiem

Bank nie dokonywał sekurytyzacji aktywów.

XII Zasady ustalania wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku (określone w polityce zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie):

Zasady ustalania wynagrodzenia dla członków Zarządu opisane zostały w *Regulaminie wynagradzania członków Zarządu w PBS Świdwin*, a informacje dotyczące *Polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w PBS Świdwin* zostały opisane w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.

Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku zawiera poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Ilość osób	Wartość wynagrodzenia za 2015 rok	
		stałe	zmienne
Członkowie Zarządu	3	429 316,42	17 500,00

Wynagrodzenie zmienne za 2015 r. było wypłacone w gotówce bez odroczenia.

XIII Ryzyko płynności

Zasady zarządzania ryzykiem płynności opisane zostały w Załączniku nr 1 do niniejszej *Informacji (...)*.

Według stanu na 31.12.2015 r. Bank posiadał nadwyżkę płynności w wysokości 9 649 tys. zł i składała się ona ze środków zdeponowanych na lokatach terminowych w Banku Zrzeszającym.

Nadzorcze miary płynności według stanu na 31.12.2015 r. prezentuje poniższa tabela:

	AKTYWA		Wartość
A1	Podstawowa rezerwa płynności		13 944 124,46
A2	Uzupełniająca rezerwa płynności		30 500 000,00
A3	Pozostałe transakcje zawierane na hurtowym rynku finansowym		12 654 836,00
A4	Aktywa o ograniczonej płynności		107 659 068,72
A5	Aktywa niepłynne		9 217 375,12
A6	Aktywa ogółem		173 975 404,30
	PASYWA		Wartość
B1	Fundusze własne		13 809 047,07
	NADZORCZE MIARY PŁYNNOŚCI	Wartość minimalna	Wartość
M1	Współczynnik udziału podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w aktywach ogółem ((A1 + A2) / A6)	0,20	0,26
M2	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi (B1 / A5)	1,00	1,50

Dane dotyczące wyliczenia wskaźnika LCR według stanu na 31.12.2015 r. prezentuje poniższa tabela:

Lp.	Pozycja	Wartość
1.	Aktywa płynne	3 789 416,30
2.	Wypływy razem	12 073 015,30
3.	Wpływy razem	37 792 947,24
4.	Wypływ płynności netto	3 018 253,82
5.	Wskaźnik LCR	125,41%
6.	Wartość minimalna	0,60%

Lukę płynności dla przedziałów przeszacowania w uwzględnieniu pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz skumulowanej luki płynności według stanu na 31.12.2015 r. prezentuje poniższa tabela:

Przedział	Skumulowana luka	Skumulowana luka z pozabilansem	Skumulowany współczynnik płynności	Skumulowany współczynnik płynności z pozabilansem
do 1 m-ca	22 469 255	18 224 955	2,02	1,69
do 3 m-cy	23 878 603	19 384 304	1,93	1,64
od 3 m-cy do 6 m-cy	25 326 963	20 832 663	1,86	1,62
od 6 m-cy do 12 m-cy	11 000 198	4 405 030	1,20	1,07
od 1 oku do 3 lat	-9 515 506	-18 210 125	0,89	0,82
od 3 lat do 5 lat	-10 420 703	-21 189 544	0,92	0,85
od 5 lat do 10 lat	-1 576 909	-12 345 751	0,99	0,92
od 10 lat do 20 lat	-6 249 798	-17 018 640	0,96	0,90
powyżej 20 lat	-12 575 045	-23 343 886	0,93	0,88

XIV Prawo bankowe

Członkowie Rady Nadzorczej oraz Zarządu spełniają wymogi określone w art. 22aa. Ustawy prawo bankowe. Posiadają wiedzę, umiejętności i doświadczenie odpowiednie do pełnionych przez nich funkcji i powierzonych obowiązków, a także dają rękojmię należytego wykonywania tych obowiązków.

XV Dźwignia finansowa

Informacje na temat aktywów oraz zobowiązań pozabilansowych udzielonych uwzględnionych w obliczaniu wskaźnika dźwigni, a także poziom wskaźnika dźwigni na koniec 2015 r. prezentuje poniższa tabela:

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2015 r.
1.	Aktywa bilansowe	176 081 383,00
2.	Zobowiązania pozabilansowe udzielone	10 768 841,00
3.	Kapitał Tier 1 (w pełni wprowadzona definicja)	13 564 056,00
4.	Kapitał Tier 1 (definicja przejściowa)	13 809 047,00
5.	Wskaźnik dźwigni (w pełni wprowadzona definicja)	7,26%
6.	Wskaźnik dźwigni (definicja przejściowa)	7,39%

Jako długoterminowy cel kapitałowy Bank określił, że będzie utrzymywał minimalną wielkości wskaźnika dźwigni finansowej na poziomie 3%.

XVI System kontroli wewnętrznej

Obowiązujący w Banku regulamin „System kontroli wewnętrznej w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie” zawiera postanowienia w zakresie organizacji systemu kontroli wewnętrznej, zasad, metod i technik jej przeprowadzania, cykli jej przeprowadzania oraz sprawozdań w jej zakresie.

W 2015 roku funkcjonował w Banku, podobnie jak w latach ubiegłych, system kontroli wewnętrznej, który był dostosowany do struktury organizacyjnej, wielkości i stopnia złożoności działalności Banku. System ten oparty był na:

- 1) audycie wewnętrznym (kontroli instytucjonalnej) sprawowanym przez SGB-Bank SA
- 2) kontroli wewnętrznej wykonywanej przez:
 - a) dyrektorów oddziałów,
 - b) głównego księgowego,
 - c) wszystkich pracowników w ramach codziennych czynności (samokontrola).

Audyt wewnętrzny o charakterze kompleksowym odbywa się w Banku w cyklu dwuletnim. W jednym roku obejmuje ryzyko kredytowe i ryzyko koncentracji zaangażowań, a w drugim roku obejmuje: ryzyko

operacyjne, ryzyko stopy procentowej, ryzyko płynności, ryzyko biznesowe i adekwatność kapitałową. Charakter kontroli, jej zakres oraz terminy przeprowadzenia są akceptowane przez każdą ze stron na każdy rok kalendarzowy, w którym audyt wewnętrzny ma zostać przeprowadzony.

W 2015 roku audyt wewnętrzny objął ryzyko biznesowe, operacyjne, stopy procentowej, płynności i adekwatność kapitałową.

Stwierdzone w toku audytu nieprawidłowości zostały wyeliminowane poprzez wprowadzenie zmian w obowiązujących regulacji wewnętrznych w Banku oraz działania zmierzające do naprawienia powstałych błędów. Dla części z zaleceń został wydłużony okres realizacji.

Ponadto, w 2015 roku został przeprowadzony audyt wewnętrzny problemowy realizowany według formuły „zza biurka” w zakresie oceny wdrożenia polityki zmiennych składników wynagrodzeń.

W toku audytu nie stwierdzono nieprawidłowości.

Kontrola wewnętrzna sprawowana przez dyrektorów oddziałów, głównego księgowego oparta jest na rocznych planach kontroli.

W 2015 roku kontrolą wewnętrzną objęto działalność: operacyjną, kredytową, depozytową, zasady rachunkowości i ryzyka towarzyszące działalności Banku.

Nieprawidłowości ujawniane w toku kontroli wewnętrznej były usuwane w trakcie wykonywania czynności kontrolnych, bądź w terminach określonych w zaleceniach pokontrolnych.

Jakość kontroli wewnętrznej (zakres, dobór próby, stawianie wniosków, wydawanie zaleceń, rekontrola wykonania zaleceń) była w ocenie Zarządu zadowalająca. Na jej poprawę istotny wpływ miało omawianie niedoskonałości wynikających z materiałów pokontrolnych na spotkaniach Zarządu z kadrami kierowniczą.

Również audyt wewnętrzny przeprowadzony przez SGB-Bank S.A. w Poznaniu w 2015 r. w zakresie zaplanowanych kontroli, stopnia ich realizacji oraz sposobu udokumentowania nie wniósł istotnych uwag.

W 2015 roku w Banku została przeprowadzona przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego inspekcja kompleksowa. W toku inspekcji stwierdzono, że efektywność i skuteczność systemu kontroli wewnętrznej jest niewystarczająca.

W związku z powyższym Zarząd Banku w 2016 r. zatrudni osobę na stanowisku ds. zgodności i kontroli wewnętrznej, która pozwoli poprawić efektywność i skuteczność systemu kontroli wewnętrznej.

Oceniając zakres i obszar sprawowanej w Banku kontroli wewnętrznej oraz audytu wewnętrznego, Zarząd wyraża pogląd, że przyjęte mechanizmy kontroli wewnętrznej są adekwatne do skali prowadzonej przez Bank działalności, a funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej jest skuteczny. Niemniej, zgodnie z zaleceniem KNF po inspekcji kompleksowej, w 2016 r. Bank zatrudni dodatkową osobę na stanowisku ds. zgodności oraz kontroli wewnętrznej w celu poprawy efektywności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej.

Informacje zawarte w powyższym dokumencie zostały zatwierdzone do ujawnienia przez Zarząd Pomorskiego Banku Spółdzielczego w Świdwinie na posiedzeniu w dniu 25.04.2016 r.

Zatwierdzone do ujawnienia informacje zawarte w powyższym dokumencie zostały przekazane Radzie Nadzorczej Pomorskiego Banku Spółdzielczego w Świdwinie na posiedzeniu w dniu 28.04.2016 r.

I. Podstawa sporządzenia informacji w zakresie profilu ryzyka i poziomu kapitału

Niniejszy dokument stanowi realizację postanowień *Zasad polityki informacyjnej w Pomorskim Banku Spółdzielczego w Świdwinie* oraz:

- 1) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (CRR);
- 2) Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (CRD IV);
- 3) Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. ustanawiającego wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji na temat funduszy własnych instytucji;
- 4) Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 2015/1555 z dnia 28 maja 2015 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących ujawniania informacji na temat przestrzegania przez instytucje wymogu w zakresie bufora antycyklicznego, zgodnie z art. 440 CRR;
- 5) ustawy Prawo bankowe;
- 6) uchwały KNF w sprawie dotyczącej szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu (wraz z późniejszymi zmianami) – w zakresie w jakim ta uchwała nie jest sprzeczna z przepisami wymienionymi w pkt 1)-5).

II. Informacje w zakresie celów i zasadach zarządzania ryzykiem w Banku

1. Struktura i organizacja zarządzania poszczególnymi ryzykami

Na proces zarządzania ryzykiem składają się następujące czynności:

- 1) identyfikacja ryzyka, polegająca na określeniu źródeł ryzyka, zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Banku;
- 2) pomiar ryzyka;
- 3) zarządzanie ryzykiem, polegające na podejmowaniu decyzji dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka, planowaniu działań, wydawaniu rekomendacji, tworzeniu procedur i narzędzi wspomagających;
- 4) monitorowanie, polegające na stałym nadzorowaniu poziomu ryzyka w oparciu o przyjęte metody pomiaru ryzyka;
- 5) raportowanie, obejmujące cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko i podjętych działaniach.

Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem odbywa się w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd Banku wewnętrzne strategie i procedury, które określają sposób identyfikacji, pomiaru,

monitorowania, limitowania i raportowania poszczególnych rodzajów ryzyka.

W celu realizacji wyżej wymienionych procesów w Banku realizowane są zadania związane z analizą podstawowych wartości mierników charakterystycznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka.

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy:

- 1) Dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu.
- 2) Stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki.
- 3) Monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka.
- 4) Szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka.
- 5) Analiza pokrycia wymogów kapitałowych funduszami własnymi.
- 6) Uwzględnienie efektów pomiaru ryzyka w metodach szacowania wymogów kapitałowych.
- 7) Agregacja procesów szacowania wymogów kapitałowych z procesami zarządzania ryzykiem w Banku.
- 8) Raportowanie wyników oceny ryzyk oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi Banku oraz, w sposób syntetyczny, Radzie Nadzorczej Banku.
- 9) Audyt wewnętrzny skuteczności zarządzania ryzykiem w Banku.
- 10) Wykorzystywanie przez Zarząd Banku oraz Radę Nadzorczą Banku wyników kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego do bieżącego zarządzania oraz nadzoru nad zarządzaniem Bankiem.

Ograniczanie ekspozycji na ryzyko w Banku następuje poprzez:

- 1) Opracowanie przez Zarząd Banku i zatwierdzenie przez Radę Nadzorczą Banku *Strategii działania Banku*, w której jednym z podstawowych długoterminowych celów jest zapewnienie odpowiednich kapitałów (celów kapitałowych) na pokrycie podejmowanych przez Bank rodzajów i wysokości ryzyka.
- 2) Opracowanie przez Zarząd Banku i zatwierdzenie przez Radę Nadzorczą Banku *Strategii zarządzania ryzykiem*, zawierającej cele strategiczne i planowane działania średnio i długookresowe, umożliwiające ich realizację w zakresie zarządzania ryzykami. Cele strategiczne w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka zawierają załączniki do niniejszej *Strategii*.
- 3) Przynajmniej coroczną weryfikację regulacji w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w celu ich dostosowania do zmian profilu ryzyka Banku i otoczenia gospodarczego.
- 4) Określenie zagrożeń z tytułu ryzyka podejmowanego przez Bank. Analizę profilu poszczególnych rodzajów ryzyka zawierają szczegółowe regulacje obowiązujące w Banku.
- 5) Wskazanie obszarów ryzyka wymagających modyfikacji lub uzupełnienia technicznych i organizacyjnych instrumentów ograniczania skutków podejmowanego ryzyka.
- 6) Opracowanie, wdrożenie, okresowy przegląd i aktualizacja wdrożonych metod zarządzania ryzykiem w celu adaptacji do bieżących warunków zewnętrznych oraz potrzeb Banku.
- 7) Określenie zadań i wyznaczenie stanowisk służbowych w strukturze organizacyjnej Banku, odpowiedzialnych za realizację zadań w ramach systemu zarządzania ryzykiem. Schemat organizacji zarządzania ryzykiem (w ramach struktury organizacyjnej) zatwierdza Rada Nadzorcza Banku.
- 8) Bieżąca aktualizacja szczegółowych pisemnych procedur obejmujących pomiar, limitowanie, monitorowanie i kontrolowanie ryzyka w Banku.
- 9) Opracowanie i bieżącą aktualizację regulacji wewnętrznych Banku, dotyczących planowanych działań zabezpieczających w postaci planów awaryjnych i planów ciągłości działania w sytuacjach kryzysowych.

10) Organizacja systemu kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego.

W procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczą następujące organy, jednostki i komórki organizacyjne:

- 1) Rada Nadzorcza Banku,
- 2) Zarząd Banku,
- 3) Komitet ALCO,
- 4) Komórka ds. analiz i monitoringu ryzyk bankowych,
- 5) Komórka ds. kredytowych,
- 6) Pozostali pracownicy Banku.

Do podstawowych zadań poszczególnych podmiotów systemu zarządzania ryzykiem należy:

1) Rada Nadzorcza Banku:

- a) zatwierdza *Strategię działania Banku* oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, obejmujące m.in.:
 - specyfikę i profil działalności,
 - możliwy do zaakceptowania ogólny poziom ryzyka Banku,
 - założenia polityki w zakresie ryzyka braku zgodności.
- b) zatwierdza procedury dotyczące procesów:
 - szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego,
 - planowania i zarządzania funduszami (kapitałami),
- c) zatwierdza strukturę organizacyjną Banku dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka,
- d) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku,
- e) zapewnia wybór członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji,
- f) sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem występującym w działalności Banku oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, głównie poprzez zapoznawanie się z raportami i sprawozdaniami dotyczącymi oceny narażenia Banku na poszczególne rodzaje ryzyka (w tym ryzyka braku zgodności) i na ich podstawie dokonuje oceny stopnia efektywności adekwatności zarządzania ryzykiem,
- g) ocenia, czy działania Zarządu Banku w zakresie kontroli nad działalnością Banku są skuteczne i zgodne z obowiązującymi regulacjami.

2) Zarząd Banku:

- a) odpowiada za wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych strategii oraz procedur dotyczących identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka w zakresie:
 - systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzyka braku zgodności,
 - systemu kontroli wewnętrznej,
 - szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego, zarządzania i planowania funduszami (kapitałami),

- dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego;
 - b) odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzyka braku zgodności, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów;
 - c) odpowiada za właściwe ustalenie całkowitego wymaganego poziomu kapitału na pokrycie wszystkich istotnych rodzajów ryzyka i jego jakościową ocenę;
 - d) wprowadza zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
 - e) wprowadza podział zadań realizowanych w Banku, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej skutkującej podejmowaniem ryzyka przez Bank;
 - f) zatwierdza rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość dostosowaną do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku;
 - g) odpowiada za przejrzystość działań Banku, a w szczególności za:
 - ujawnianie informacji na temat działalności Banku, pozwalających na ocenę skuteczności działania Rady Nadzorczej i Zarządu w zakresie zarządzania Bankiem, monitorowania bezpieczeństwa działalności Banku i na ocenę sytuacji finansowej Banku,
 - zapewnienie zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa,
 - zapewnienie, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności Banku i posiada procedury w tym zakresie;
 - h) uwzględnia rezultaty kontroli wewnętrznej prowadzonej przez dyrektorów oddziałów i główną księgową oraz Bank Zrzeszający w ramach audytu wewnętrznego, a także biegłych rewidentów przy podejmowaniu decyzji w ramach zarządzania Bankiem;
 - i) zapewnienia, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności Banku i posiada procedury w tym zakresie;
 - j) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację polityki zmiennych składników wynagrodzeń;
 - k) przekazuje Radzie Nadzorczej, okresowe informacje przedstawiające w sposób rzetelny, przejrzysty i syntetyczny rodzaje i wielkość ryzyka w działalności Banku;
 - l) Prezes Zarządu Banku odpowiada za nadzór nad zarządzaniem ryzykiem kredytowym (w tym ryzykiem koncentracji zaangażowania, ryzykiem ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie i ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych) oraz za wprowadzenie i realizację kluczowych elementów polityki EKZH i DEK.
- 3) **Komitet ALCO** – zadania Komitetu w ramach systemu zarządzania ryzykiem zdefiniowane zostały szczegółowo w obowiązującym *Regulaminie funkcjonowania Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.
- 4) **Komórka ds. analiz i monitoringu ryzyk bankowych** – monitoruje realizację wyznaczonych celów i zadań strategicznych, procesów tworzenia zysku oraz przedstawia i monitoruje pozycję Banku w zakresie bezpieczeństwa finansowego i operacyjnego. Podstawowe zadania komórki to gromadzenie, przetwarzanie, pomiar, monitorowanie i raportowanie odpowiednim organom i komórkom Banku, informacji dotyczących podejmowanego przez Bank ryzyka oraz

opracowywanie regulacji wewnętrznych w zakresie zarządzania ryzykami oraz szacowania wewnętrznych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.

- 5) **Komórka ds. kredytowych** – będąca komórką zarządzającą – która podlega Prezesowi Zarządu, wykonująca zadania związane z:
- analizą wniosków kredytowych przekraczających kompetencje decyzyjne pracowników jednostek organizacyjnych,
 - analizą skuteczności przyjętych zabezpieczeń,
 - przygotowaniem propozycji / rekomendacji decyzji kredytowej,
 - weryfikacją monitoringu pojedynczych transakcji kredytowych i terminowości spłat kredytów,
 - z uwzględnieniem identyfikacji podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie.
- 6) **Pozostali pracownicy Banku** – mają obowiązek przestrzegania zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, obowiązujących w Banku w formie wewnętrznych regulacji i zaleceń, uczestnictwa w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń generujących ryzyko oraz raportowania tych zdarzeń.

III. Strategie i procesy zarządzania poszczególnymi ryzykami, zakres i system raportowania i pomiaru ryzyk

Proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku obejmuje następujące działania:

- 1) gromadzenie informacji,
- 2) identyfikację i ocenę ryzyka,
- 3) limitowanie ryzyka,
- 4) pomiar i monitorowanie ryzyka,
- 5) raportowanie,
- 6) zastosowanie narzędzi redukcji ryzyka (działania zapobiegawcze).

Bieżące zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku polega na:

- 1) gromadzeniu informacji dotyczących ryzyka,
- 2) ograniczaniu ryzyka, powstającego w działalności Banku do akceptowalnego poziomu, wykorzystując do tego celu informacje otrzymane z jednostek/komórek organizacyjnych Banku,
- 3) podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń,
- 4) ograniczaniu/eliminowaniu negatywnych skutków ryzyka.

1. Ryzyko kredytowe (w tym polityka stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka oraz strategia i procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń i metod ograniczania ryzyka)

Ryzyko kredytowe związane jest z możliwością wystąpienia strat finansowych spowodowanych nie wywiązaniem się kontrahenta Banku ze zobowiązań wynikających z warunków umowy. Z uwagi na możliwość poniesienia przez Bank relatywnie dużych strat, ryzyko kredytowe istotnie wpływa na działalność Banku. W celu zapewnienia odpowiedniej do profilu ryzyka Banku jakości aktywów kredytowych Bank zarządza:

- 1) ryzykiem kredytowym,
- 2) ryzykiem koncentracji zaangażowań,
- 3) ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- 4) ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych,
- 5) ryzykiem rezydualnym,

oraz stosuje określone techniki redukcji ryzyka kredytowego.

Bank prezentuje ostrożnościowe podejście do ryzyka i optymalizacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe. Bank kontynuuje politykę minimalizacji ryzyka kredytowego głównie poprzez stosowanie ustalonych zasad bezpieczeństwa działalności kredytowej w poszczególnych segmentach rynku. Do podstawowych działań mających na celu minimalizację ryzyka kredytowego należy zaliczyć:

- 1) dywersyfikację struktury przedmiotowej i podmiotowej portfela, poprzez wprowadzenie wewnętrznych limitów,
- 2) dywersyfikację struktury zabezpieczeń ekspozycji kredytowych, w tym zabezpieczeń hipotecznych z wyszczególnieniem nieruchomości mieszkalnych i komercyjnych, poprzez wprowadzenie wewnętrznych limitów,
- 3) analizę struktury portfela w celu wczesnej identyfikacji zagrożeń wynikających z nadmiernych zaangażowań i wprowadzanie stosownych ograniczeń,
- 4) monitorowanie ekspozycji kredytowych,
- 5) monitorowanie wartości stosowanych zabezpieczeń, w tym zabezpieczeń hipotecznych,
- 6) wykorzystywanie informacji o Klientach Banku z systemów wymiany danych Związku Banków Polskich, Krajowego Rejestru Długów, wywiadowni gospodarczych, BIG InfoMonitora, Biura Informacji Kredytowej, itp.,
- 7) wykorzystywanie informacji o cenach nieruchomości stanowiących hipoteczne zabezpieczenie ekspozycji Banku z systemów wymiany danych AMRON Związku Banków Polskich,
- 8) nadzór nad czynnościami wykonywanymi w toku procesu kredytowania, mający na celu weryfikację sprawności działania mechanizmów kontrolnych (obejmujący m.in.: proces przestrzegania wewnętrznych aktów normatywnych, procedur, kompetencji, itp.),
- 9) prowadzenie aktywnej polityki szkoleń, także w formie bieżącego instruktażu.

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymywanie stabilnego i zrównoważonego pod względem jakości i ilości portfela kredytowego, równocześnie cechującego się wysoką dochodowością oraz bezpieczeństwem rozumianym jako minimalizacja ryzyka wystąpienia kredytów zagrożonych. W celu osiągnięcia długofalowych zamierzeń w zakresie ryzyka kredytowego, w Banku badaniu poddaje się czynniki ryzyka zmian makroekonomicznych oraz ryzyka rezydualnego.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku przebiega w następujących etapach:

- 1) identyfikacja czynników ryzyka kredytowego,
- 2) ocena oraz ustalenie dopuszczalnych norm ryzyka (limity),
- 3) monitorowanie, pomiar i raportowanie ryzyka,
- 4) wdrażanie technik redukcji ryzyka,
- 5) zarządzanie ryzykiem rezydualnym,
- 6) kontrola zarządzania ryzykiem kredytowym.

Ryzyko kredytowe Banku należy rozpatrywać w dwóch aspektach:

- 1) ryzyka pojedynczej transakcji,
- 2) ryzyka łącznego portfela kredytowego.

Ryzyko pojedynczej transakcji zależy od wysokości możliwej straty (równej maksymalnej wartości kredytu) i prawdopodobieństwa jej wystąpienia. Ryzyko łączne portfela kredytowego zależne jest od wysokości pojedynczych kredytów, prawdopodobieństwa ich niespłacenia i współzależności między poszczególnymi kredytami lub kredytobiorcami. Im mniejsza jest ta wzajemna zależność, tym mniejsze jest ryzyko wystąpienia sytuacji, w której czynniki powodujące niespłacenie jednego kredytu będą również wpływały na niespłacenie innych, zwiększając w ten sposób łączne ryzyko kredytowe.

Metodą zabezpieczenia się przed nadmiernym ryzykiem w działalności kredytowej jest odpowiednio prowadzone zarządzanie ryzykiem zarówno w odniesieniu do pojedynczego kredytu, jak i łącznego

zaangażowania kredytowego. Bank prezentuje ostrożnościowe podejście do ryzyka i optymalizacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe.

W celu wsparcia prawidłowego nadzoru nad ryzykiem portfela kredytowego Bank dostosowuje obowiązujące wewnętrzne procedury kredytowe do wymogów Nowej Umowy Kapitałowej.

Jednym z podstawowych celów Polityki kredytowej jest racjonalne zarządzanie ryzykiem portfela kredytowego poprzez:

- 1) utrzymanie na niskim poziomie udziału należności zagrożonych w portfelu kredytowym, zgodnie z planem finansowym,
- 2) zwiększenie przychodów odsetkowych,
- 3) zwiększenie przychodów z tytułu prowizji,
- 4) zapewnienie zrównoważonego wzrostu portfela kredytowego skorelowanego ze wzrostem bazy depozytowej od sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych.

Podstawowe czynniki analizowane przez Bank w celu określenia profilu ryzyka to w szczególności:

- 1) współczynnik wypłacalności,
- 2) wskaźnik jakości kredytów ogółem, w tym wskaźnik jakości detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- 3) udział kredytów w sumie bilansowej,
- 4) udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w sumie bilansowej,
- 5) stan rezerw celowych,
- 6) średni wskaźnik LtV,
- 7) wielkość sumy bilansowej,
- 8) złożoność działalności, tj. brak lub nieznaczająca skala transakcji i instrumentów finansowych zaliczanych do portfela handlowego.

Klasyfikacja ekspozycji kredytowych

Należności zagrożone to należności, których termin zapłaty już minął lub które są zagrożone dużym prawdopodobieństwem nieściągalności.

Bank dokonuje klasyfikacji **należności zagrożonych** jako:

- 1) **Poniżej standardu** – obejmujące ekspozycje kredytowe, w których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 3 miesiące, ale nie przekracza 6 miesięcy, a sytuacja finansowo-ekonomiczna może stanowić zagrożenie terminowej spłaty ekspozycji;
- 2) **wątpliwe** – obejmujące ekspozycje kredytowe, w których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 6 miesięcy, ale nie przekracza 12 miesięcy, a sytuacja finansowo-ekonomiczna wskazuje iż dłużnik poniósł tak wysokie straty, że istotnie naruszyły one jego kapitał własny;
- 3) **stracone** – obejmujące:
 - a) ekspozycje kredytowe, w których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy,
 - b) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, przeciw którym Bank złożył wniosek o postępowanie egzekucyjne,
 - c) ekspozycje kredytowe wobec dłużników, których miejsce pobytu nie jest znane i majątek ich nie został ujawniony, a sytuacja finansowo-ekonomiczna spowodowała ogłoszenie upadłości dłużnika lub jest zła i nieodwracalna, więc kredyt nigdy nie zostanie spłacony.

Klasyfikacji należności i zobowiązań pozabilansowych dokonuje się w oparciu o Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków. Szczegółowe zasady klasyfikacji należności i zobowiązań pozabilansowych opisane są w wewnętrznej *Procedurze tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banku oraz wyceny pozostałych aktywów w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*. Pracownicy Banku dokonujący przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych zobowiązani są do rzetelnego klasyfikowania tych ekspozycji do odpowiedniej kategorii. Bank dokonuje przeglądu i aktualizacji wartości zabezpieczeń obniżających podstawę tworzenia rezerw celowych w terminach obowiązujących dla przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych.

W ramach wyżej wskazanych działań pracownicy mają obowiązek dokonywania pełnego przeglądu wszystkich zabezpieczeń przyjętych dla danej ekspozycji w zakresie ustalenia ich aktualnej wartości według zasad zawartych w obowiązujących w tym zakresie regulacjach wewnętrznych Banku.

Rezerwy celowe

Bank tworzy rezerwy celowe na podstawie Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków. W indywidualnych, szczególnie uzasadnionych przypadkach, Bank stosuje zasady pomniejszeń podstawy tworzenia rezerw celowych wynikających ze stosowania zabezpieczeń. Decyzje o ewentualnym zastosowaniu pomniejszeń podejmowane są każdorazowo przez Zarząd Banku lub dwóch członków Zarządu. Szczegółowe zasady i tryb równoważenia skutków ryzyka wynikającego z transakcji kredytowych w drodze odpowiedniej klasyfikacji ekspozycji kredytowych oraz tworzenia i utrzymywania rezerw celowych w wysokości odpowiedniej do ponoszonego ryzyka, określają wewnętrzne procedury Banku.

Zabezpieczenia

W celu ograniczania skutków ryzyka kredytowego Bank przyjmuje zabezpieczenia. Przyjmowane zabezpieczenia powinny spełniać kryteria płynności, wartości oraz dostępu i możliwości ich kontroli, zgodnie z obowiązującymi w Banku regulacjami. Wartość przyjmowanych zabezpieczeń powinna zapewnić odpowiedni poziom wskaźnika LtV przez cały okres kredytowania. Bank stale monitoruje zmiany na rynku typowych zabezpieczeń, przyjmowanych przez Bank, tj. rynku nieruchomości.

Warunkiem pozytywnej decyzji kredytowej jest dobra kondycja ekonomiczno-finansowa klienta oraz perspektywy rozwoju, zapewniające jego zdolność do spłaty zaciągniętego zobowiązania. Podstawowym źródłem spłaty są dla Banku dochody dłużnika, dlatego nawet fakt przyjęcia zabezpieczenia nie wyłącza konieczności sporządzania szczegółowej analizy wniosku kredytowego, zgodnie z wewnętrznymi procedurami Banku. Bank preferuje zabezpieczenia wykorzystywane w celu redukcji ryzyka kredytowego, w tym w szczególności:

- 1) zabezpieczenia hipotecznie na nieruchomości mieszkalnej lub komercyjnej,
- 2) przewłaszczenia na rzecz Banku,
- 3) zdeponowane w Banku środki pieniężne,
- 4) dłużne papiery wartościowe emitowane przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Narodowy Bank Polski,
- 5) zdeponowane w banku będącym stroną trzecią, środki pieniężne lub bankowe instrumenty,
- 6) polisy ubezpieczeniowe na życie, z których prawa zostały przeniesione na Bank, lub na których

został ustanowiony zastaw na rzecz Banku,

- 7) gwarancje udzielone przez rządy i banki centralne, podmioty sektora publicznego, ekspozycje wobec których są traktowane jak ekspozycje wobec banków lub rządów centralnych w metodzie standardowej obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, jednostki samorządu terytorialnego i władze lokalne oraz banki,
- 8) oraz inne zabezpieczenia pozwalające na pomniejszenie podstawy naliczania rezerwy celowej.

Szczególne warunki powinny spełniać zabezpieczenia w formie hipoteki na nieruchomości zarówno mieszkalnej, jak i komercyjnej, z uwagi na preferencyjny charakter wag ryzyka kredytowego przypisanego ekspozycjom zabezpieczonym hipotecznie, a zwłaszcza na nieruchomości mieszkalnej. Analizując ryzyko związane z zabezpieczeniem w postaci hipoteki należy uwzględniać m.in.:

- 1) rodzaj hipoteki i jej wpływ na ograniczanie ryzyka,
- 2) miejsce Banku w kolejności zaspokajania się z hipoteki,
- 3) ryzyko w przypadku zabezpieczenia na innej formie prawa niż własność np. na spółdzielczym-własnościowym prawie do lokalu, na współwłasności nieruchomości.

Zmiany zachodzące na rynku nieruchomości powinny być monitorowane przez jednostki Banku w sposób ciągły, a nie rzadziej niż raz w roku należy dokonywać weryfikacji wartości rynkowej nieruchomości, stanowiących zabezpieczenie posiadanych przez Bank ekspozycji kredytowych. Realizacja powyższego obowiązku powinna się odbywać na podstawie dokumentów przedkładanych przez kredytobiorcę lub informacji i danych gromadzonych bezpośrednio przez pracowników Banku. W przypadku finansowania nieruchomości w trakcie budowy należy badać poziom zaawansowania robót budowlanych i ich zgodności z założeniami inwestycyjnymi przedłożonymi Bankowi. W celu monitorowania wartości rynkowych nieruchomości stanowiących zabezpieczenie ekspozycji kredytowych Bank korzysta z bazy danych dotyczących nieruchomości, zawartej w Systemie Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON), zarządzanym przez Związek Banków Polskich. Bank podejmując decyzję o zaangażowaniu kredytowym dąży do uzyskania pełnego zabezpieczenia o jak najwyższej jakości. Weryfikacja realnej wartości przyjmowanych zabezpieczeń i ich dostosowanie do ryzyka związanego z zaangażowaniem Banku winna być dokonywana przed zawarciem umowy kredytu ze szczególną starannością. Sporządzane przez biegłych wyceny nie powinny stanowić jedyne kryterium przy ocenie wartości zabezpieczenia. Prawne zabezpieczenie wierzytelności Banku stanowi potencjalne źródło spłaty tej wierzytelności. Z tego względu wartość rynkowa przyjętych zabezpieczeń, szczególnie hipotecznych, powinna być systematycznie aktualizowana przez pracowników Banku w ramach prowadzonego monitoringu oraz adekwatna do poziomu ryzyka transakcji kredytowej.

Raportowanie: comiesięczne przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka kredytowego, w tym ryzyka koncentracji, kwartalnie ryzyka ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie i detalicznych ekspozycji kredytowych na posiedzeniu Komitetu ALCO oraz Zarządu Banku oraz na posiedzeniach Rady Nadzorczej.

2. Ryzyko stopy procentowej

Przez pojęcie ryzyka stopy procentowej rozumieć należy niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian zewnętrznych (rynkowych) stóp procentowych na sytuację finansową Banku. Narażenie to dotyczy zasadniczo zagrożenia wyniku odsetkowego, a tym samym odnosi się do oprocentowanych aktywów i pasywów, a także pozycji pozabilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych. Ryzykiem jest jednak nie sama zmiana stóp procentowych w przyszłości, ale niepewność co do kierunków oraz skali zmian stóp procentowych.

Analiza ryzyka stopy procentowej jest jednym z narzędzi służących do dostarczania danych niezbędnych do efektywnego zarządzania aktywami i pasywami Banku. Ma ona na celu optymalizację wyniku

finansowego przy danych zasobach środków finansowych i zapewnieniu bezpieczeństwa jego osiągnięcia. Pozwala zmierzyć poziom ryzyka, na jakie narażony jest Bank, dając tym samym podstawy do podejmowania stosownych decyzji w celu zabezpieczenia się przed tym ryzykiem. Analiza ta służy więc do pomiaru stopnia narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej i pozwala na odpowiednie sterowanie podatnością Banku na to ryzyko, mając przy tym na uwadze optymalizację podstawowej relacji między wzrostem funduszy własnych a bezpieczeństwem funkcjonowania Banku.

W ramach ryzyka stopy procentowej wyodrębnia się cztery zasadnicze kategorie ryzyka: ryzyko bazowe, ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania, ryzyko krzywej dochodowości oraz ryzyko opcji klienta.

Ryzyko bazowe wynika z niedoskonałego powiązania (korelacji) stóp bazowych stosowanych w banku, jako instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe, nawet w sytuacji kiedy dla aktywów i pasywów występują te same okresy przeszacowania. Ryzyko stosowania różnych stóp bazowych polega na tym, że rozpiętość (spread) między tymi stopami może zmienić się niespodziewanie i niesymetrycznie. Ryzyko bazowe pojawia się, kiedy stopy rynkowe dla różnych instrumentów finansowych lub wskaźniki / indeksy używane do wyceny aktywów i pasywów zmieniają się w tym samym czasie o różną wielkość. Przykładowo: w II półroczu 2005 roku stopa redyskontowa weksli przyjmowanych od banków do redyskonta przez NBP uległa obniżeniu o 0,75 pp., natomiast stawka WIBID 3M zmalała o 0,30 pp. Zmiana taka wpływa na poziom marż odsetkowych otrzymywanych / płaconych na instrumentach oprocentowanych według tych stawek, które są przeszacowywane w tym samym czasie. Istotną jednakże jest nie tylko sama rozpiętość oprocentowania pomiędzy aktywami i pasywami banku, ważną jest również wzajemna proporcja posiadanych przez Bank aktywów i pasywów zmiennych - to jest takich, których oprocentowanie zmienia się wraz ze zmianą wielkości tych stóp, jak i stałych, których zmiana oprocentowania jest rozłożona w czasie i związana z terminami zapadalności aktywów i wymagalności pasywów.

Ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania jest rezultatem różnic w czasie pomiędzy wystąpieniem zmian stóp procentowych aktywów i pasywów, a także zobowiązań pozabilansowych. Wynika to z posiadania przez Bank aktywów i pasywów o różnych okresach przeszacowania stóp procentowych. Dla instrumentów o zmiennym oprocentowaniu, termin przeszacowania jest zbieżny z najbliższym, prawdopodobnym (możliwym) terminem zmiany ich oprocentowania, dla instrumentów o stałej stopie procentowej jest to termin wymagalności / zapadalności. Ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania występuje np. wtedy, gdy długoterminowe kredyty o stałym oprocentowaniu finansuje się depozytami o krótszych terminach przeszacowania.

Negatywna sytuacja dla banku może pojawić się w momencie:

- spadku stopy procentowej – jeżeli oprocentowanie aktywów reaguje szybciej na te zmiany niż oprocentowanie pasywów (silniejszy – szybszy w czasie – spadek przychodów z tytułu odsetek),
- wzrostu stopy procentowej – jeżeli oprocentowanie pasywów reaguje szybciej na te zmiany niż oprocentowanie aktywów (silniejszy – szybszy w czasie – wzrost kosztów odsetkowych).

Podstawową metodą pomiaru tego ryzyka jest metoda luki niedopasowania stóp procentowych polegająca na ustaleniu, w poszczególnych przedziałach czasowych, różnicy (luki) pomiędzy przeszacowywanymi aktywami i pasywami.

Ryzyko krzywej dochodowości polega na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczących tego samego rynku lub indeksu (np. zmiany rozpiętości pomiędzy stawkami WIBID 1M a WIBID 3M – przykładowo: na koniec I półrocza 2005 roku wynosiła ona 0,18 pp., na koniec 2005 roku zero). Relacja ta zmienia się kiedy kształt krzywej dochodowości dla danego rynku ulega spłaszczeniu lub ulega odwróceniu, w wyniku którego stopy krótkoterminowe będą wyższe od stóp długoterminowych. Zmiany w krzywej dochodowości mogą

nasilić stopień narażenia banku na ryzyko stopy procentowej poprzez wzmocnienie efektu niedopasowania terminów przeszacowania.

Ryzyko opcji klienta powstaje wówczas, gdy klient banku ma prawo (ale nie obowiązek) zmiany wielkości i harmonogramu przepływów gotówkowych aktywów, pasywów lub pozycji pozabilansowych. Ryzyko opcji wynikające z opcji ukrytych lub wpisanych w detaliczne produkty bankowe występuje po obu stronach bilansu. Na takie ryzyko narażone są np. kredyty o stałym oprocentowaniu zawierające ryzyko wcześniejszej spłaty lub ryzyko wydłużenia terminu spłat, a ponadto kredyty o zmiennej stopie procentowej mające wyraźne lub ukryte opcje na górny limit stopy procentowej, lub też brak opcji na dolny limit wysokości stopy procentowej. Po stronie aktywnej opcje wcześniejszej spłaty są dominującymi ukrytymi opcjami. Po stronie pasywnej bilansu, dominującą opcją daną klientowi jest prawo wycofania depozytu o stałej stopie procentowej przed upływem terminu.

Ryzyko stopy procentowej związane z innymi ryzykami bankowymi - to ryzyko związane m.in. z:

- 1) nieterminową spłatą bądź brakiem spłaty kredytów,
- 2) znaczącym udziałem w portfelu kredytowym dużych kredytów lub w portfelu depozytowym dużych depozytów (nadmierna koncentracja),
- 3) dominującym udziałem kredytów preferencyjnych w portfelu kredytowym,
- 4) znaczącym udziałem w portfelu depozytowym środków a`vista o relatywnie niskim oprocentowaniu,
- 5) nadmiernym niedopasowaniem terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów – ryzyko płynności,
- 6) ryzykiem zmian kursowych walut (ryzyko walutowe),
- 7) niedopasowaniem wartości składników majątkowych (np. poprzez nadmierne zaangażowanie w rzeczowe aktywa trwałe),
- 8) nieadekwatnością posiadanych systemów informatycznych, zawodnością procedur, ludzi (ryzyko operacyjne).

Ryzyko stopy procentowej związane z czynnikami zewnętrznymi. Do czynników tych zaliczyć można m.in.:

- 1) ogólnogospodarcze (polityka państwa, stopa inflacji, polityka banku centralnego, zadłużenie budżetu, itp.),
- 2) społeczne (zachowanie się klientów banku, skłonność ludności do oszczędzania, skłonność do zaciągania kredytów),
- 3) polityczne,
- 4) demograficzne (struktura ludności, stopa bezrobocia),
- 5) ekonomiczne – wpływające na sytuację ekonomiczną i finansową klientów banku,
- 6) niekorzystne zmiany w ustawodawstwie.

Celem strategicznym polityki Banku w odniesieniu do ryzyka stopy procentowej jest minimalizacja ryzyka związanego z możliwością wystąpienia niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych i negatywnym wpływem tych zmian na wynik finansowy Banku. Ponadto celem jest zidentyfikowanie podstawowych zagrożeń związanych z tym ryzykiem, z jednoczesnym zastosowaniem odpowiednich metod zarządzania mających na celu eliminację zagrożeń nierównomiernej reakcji różnych pozycji bilansowych na zmiany stóp procentowych a przez to na zmiany przychodów i kosztów. W konsekwencji ma to utrzymać zdolność do wywiązywania się w sposób optymalny z bieżących i przyszłych zobowiązań bilansowych, jak i pozabilansowych, przy zapewnieniu pożądanego wyniku finansowego oraz realnej wartości posiadanych kapitałów (funduszy własnych).

Strategia Banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej oparta jest m.in. na następujących zasadach:

- 1) do pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank stosuje metodę luki stopy procentowej,
- 2) do oceny tego ryzyka Bank może dodatkowo wykorzystywać również inne metody, np. badania symulacyjne wpływu zmian stóp procentowych na przychody odsetkowe, zmiany w kosztach odsetkowych i w konsekwencji zmiany w wyniku z tytułu odsetek,
- 3) zarządzanie ryzykiem stopy procentowej koncentruje się na zarządzaniu ryzykiem przeszacowania, ryzykiem bazowym oraz kontroli ryzyka opcji klienta,
- 4) Bank ogranicza ryzyko stopy procentowej poprzez stosowanie systemu limitów i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów.

Zakłada się, że zmiana stóp procentowych sama w sobie nie jest źródłem potencjalnych strat dla Banku. Narażenie na negatywne oddziaływanie na wyniki Banku związane jest z występującymi różnicami w wielkościach aktywów i pasywów przeliczanych w poszczególnych przedziałach oraz niekorzystnymi i trudnymi do przewidzenia zmianami rynkowych stóp procentowych.

Bank dąży do kształtowania wysokości luki niedopasowania między aktywami i pasywami w taki sposób, by uzyskać jej optymalną wielkość, tj. taką, która przyniesie Bankowi największe dochody odsetkowe, przy zakładanych zmianach rynkowych stóp procentowych. Jednocześnie zachowany winien być warunek bezpieczeństwa dochodu przy nieoczekiwanej zmianie tych stóp w kierunku przeciwnym od zakładanego.

Raportowanie: comiesięczne przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka stopy procentowej na posiedzeniu Komitetu ALCO oraz Zarządu Banku oraz, w cyklach kwartalnych, na posiedzeniach Rady Nadzorczej Banku.

3. Ryzyko operacyjne

Rozwój technologii, powstawanie coraz bardziej złożonych technik i produktów bankowych oraz seria spektakularnych strat w międzynarodowych instytucjach finansowych spowodowały wzrost znaczenia ryzyk o charakterze niefinansowym.

Ryzyko operacyjne ma istotny wpływ na działalność i kondycję Banków, zwłaszcza, że obok otoczenia oraz zdarzeń zewnętrznych, jego źródłem jest organizacja bankowa sama w sobie.

Nowa Umowa Kapitałowa wprowadza obowiązek zarówno utrzymywania wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne jak i wdrożenia kompleksowego procesu zarządzania tym ryzykiem.

Celem funkcjonujących w Banku strategii jest stworzenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie identyfikacji, oceny, kontroli oraz zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku jest optymalizacja efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania, racjonalizacja kosztów, jak również zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne.

Kierownicy poszczególnych komórek organizacyjnych oraz dyrektorzy jednostek organizacyjnych Banku odpowiedzialni są za zarządzanie ryzykiem operacyjnym występującym w odniesieniu do nadzorowanych zakresów działania, określonych w Regulaminie organizacyjnym Banku.

Komórki i jednostki organizacyjne Banku w zakresie wykonywanych zadań:

- 1) identyfikują i oceniają ryzyko operacyjne powstające we wszystkich produktach, procesach wewnętrznych oraz systemach występujących w danej komórce / jednostce organizacyjnej Banku,
- 2) identyfikują i oceniają skutki zdarzeń operacyjnych,
- 3) bieżąco zarządzają ryzykiem operacyjnym,

- 4) monitorują ryzyko operacyjne,
- 5) przestrzegają limitów w zakresie wykonywanych zadań,
- 6) sporządzają i testują plany utrzymania ciągłości działania,
- 7) sporządzają raporty o ryzyku operacyjnym,
- 8) podejmują działania zmierzające do ograniczenia ryzyka operacyjnego w ramach nadzorowanych produktów, procesów i systemów.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym odnosi się głównie do:

- 1) struktury organizacyjnej Banku oraz jej adekwatności do realizacji strategicznych celów Banku,
- 2) czynności wykonywanych przez pracowników Banku,
- 3) adekwatności kwalifikacji pracowników oraz ich rozwoju do potrzeb Banku,
- 4) zapobiegania działalności przestępczej pracowników, klientów oraz innych osób na szkodę Banku,
- 5) zgodności działań Banku z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa,
- 6) procesów realizowanych przez kanały dystrybucji produktów (tradycyjne, jak i elektroniczne) wykorzystywanych przez Bank,
- 7) bezpieczeństwa fizycznego i informatycznego Banku,
- 8) postępowania w sytuacjach zagrożenia bieżącego funkcjonowania Banku,
- 9) zdarzeń, których skutki dotyczą Bank, natomiast ich przyczyny znajdują się poza jego bezpośrednią kontrolą,
- 10) usług świadczonych w ramach współpracy Banku z kontrahentami na podstawie umów o wykonywanie czynności należących do zakresu działania Banku oraz innych umów,
- 11) adekwatności polityki i praktyki ubezpieczeniowej Banku w relacji do ponoszonego ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym powinno być adekwatne do poziomu generowanego ryzyka oraz uwzględniać:

- 1) specyfikę i złożoność wykonywanych czynności generujących ryzyko operacyjne;
- 2) realizowane procesy biznesowe,
- 3) rozproszenie geograficzne komórek i jednostek organizacyjnych Banku,
- 4) liczbę oraz wartość dokonywanych i przetwarzanych transakcji,
- 5) funkcjonowanie systemów informatycznych,
- 6) posiadane mechanizmy kontrolne.

Wyznaczanie wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne

1. Bank wylicza podstawę do wyznaczenia wymogu kapitałowego, jako średnią arytmetyczną za okres trzech lat, wyników obliczonych jako suma poniższych pozycji rachunku zysków i strat Banku, ustalonych zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o rachunkowości, przy czym każda pozycja musi być uwzględniona odpowiednio ze znakiem dodatnim lub ujemnym, z zastrzeżeniem ust. 3:
 - 1) przychody z tytułu odsetek;
 - 2) koszty z tytułu odsetek;
 - 3) przychody z tytułu prowizji;
 - 4) koszty z tytułu prowizji;
 - 5) przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o stałej/zmiennej kwocie dochodu;
 - 6) wynik operacji finansowych;
 - 7) wynik z pozycji wymiany;

- 8) pozostałe przychody operacyjne.
2. Wynik, o którym mowa w ust. 3:
- 1) może uwzględniać (jeżeli takie pozycje będą występować): koszty z tytułu opłat za usługi outsourcingowe określone w art. 6a ustawy Prawo bankowe, dostarczone przez podmiot, który jest w stosunku do Banku podmiotem dominującym lub zależnym albo podmiotem zależnym od podmiotu dominującego wobec Banku lub podmiotem podlegającym nadzorowi właściwych władz lub nadzorowi równoważnemu na podstawie odrębnych przepisów;
 - 2) nie uwzględnia:
 - a) salda utworzonych i rozwiązanych rezerw celowych;
 - b) kosztów operacyjnych, w tym kosztów z tytułu opłat za usługi na rzecz Banku, z zastrzeżeniem pkt 1,
 - c) zrealizowanych zysków i strat ze sprzedaży pozycji z portfela instrumentów dostępnych do sprzedaży,
 - d) przychodów z tytułu zdarzeń nadzwyczajnych lub występujących nieregularnie,
 - e) przychodów z tytułu odszkodowań uzyskanych z tytułu ubezpieczenia,
 - f) przychodów z tytułu dywidend otrzymanych od podmiotu, który jest w stosunku do Banku podmiotem dominującym lub zależnym albo podmiotem zależnym od podmiotu dominującego wobec Banku, jeśli umożliwi to uniknięcie podwójnego naliczania przychodów wewnątrzgrupowych.
3. Średnią arytmetyczną, o której mowa w ust. 1, oblicza się, z zastrzeżeniem ust. 5–6, na koniec roku obrotowego na podstawie wyników z ostatnich trzech, dwunastomiesięcznych okresów.
4. Jeżeli dane finansowe nie zostały zbadane przez biegłego rewidenta, Bank może wykorzystać dane szacunkowe; po uzyskaniu opinii z badania sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta Bank dokonuje niezwłocznie stosownej aktualizacji wyniku.
5. Wyniku za którekolwiek z trzech lat obrotowych, jeżeli jest ujemny lub równy zero, nie uwzględnia się w obliczeniach średniej arytmetycznej.
6. Podstawę oblicza się jako iloraz sumy dodatnich wartości wyników oraz liczby lat z dodatnimi wartościami wyników.
7. Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego, według metody wskaźnika bazowego, oblicza się według poniższego wzoru:

$$K = \frac{\sum_{i=-3}^{-1} \max(w_i; 0)}{n} \times 15 \%$$

gdzie:

w_i – roczny wynik w i -tym roku ustalony zgodnie z ust. 1–2,

n – liczba lat w których $w_i > 0$.

8. Przy obliczaniu wymogu na dany rok obrotowy ($i = 0$), uwzględnia się rok, na koniec którego dokonuje się obliczeń ($i = -1$) i dwa kolejne lata go poprzedzające ($i = -2, -3$).

Raportowanie: kwartalnie przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka operacyjnego na posiedzeniu Komitetu ALCO i Zarządu Banku oraz, w cyklach półrocznych, dla Rady Nadzorczej Banku.

4. Ryzyko płynności

Płynność Banku określa się jako zdolność do terminowego regulowania wszystkich swoich zobowiązań oraz zdolność do pozyskiwania funduszy na sfinansowanie nieoczekiwanego wycofania depozytów, zdolność do generowania przez Bank dodatniego salda przepływów gotówkowych w określonym horyzoncie czasowym.

Analiza ryzyka płynności odnosi się do porównania potrzeb Banku w zakresie jego płynności w postaci możliwości sprzedaży posiadanych aktywów (zamiany na gotówkę) lub zaciągnięcia dodatkowych zobowiązań. Utrzymanie płynności oznacza posiadanie lub łatwy dostęp do dostatecznej ilości środków finansowych tak, aby sprostać obecnemu lub potencjalnemu zapotrzebowaniu na te środki ze strony deponentów lub kredytobiorców.

Określa się następujące, główne dla Banku, źródła ryzyka płynności:

- 1) nadmierne niedopasowanie terminów zapadalności/ wymagalności aktywów i pasywów,
- 2) ryzyko związane z odpływem środków po stronie aktywnej bilansu:
 - a) ryzyko braku środków na rachunku bieżącym,
 - b) ryzyko braku dostatecznego zapasu gotówki,
 - c) ryzyko niedotrzymania terminu spłaty kredytów,
 - d) ryzyko wynikające z braku możliwości zbycia aktywów płynnych.
- 3) ryzyko związane z koniecznością wypłat po stronie pasywnej bilansu:
 - a) ryzyko nietypowego zachowania się wkładów a`vista,
 - b) ryzyko nietypowego zachowania się wkładów terminowych z krótkim terminem wypowiedzenia,
 - c) ryzyko związane ze zdolnością pozyskiwania przez Bank depozytów.
- 4) inne ryzyka, w tym w szczególności:
 - a) ryzyko kredytowe,
 - b) ryzyko stopy procentowej,
 - c) wzrostu lub wysokiego poziomu kosztów ogólnych,
 - d) wzrostu nakładów inwestycyjnych na środki trwałe,
 - e) ryzyko operacyjne.

Celem strategicznym Banku w zarządzaniu płynnością jest pełne zabezpieczenie jego płynności, minimalizacja ryzyka utraty płynności przez Bank w przyszłości oraz optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych. Realizacja strategii zarządzania płynnością następuje poprzez równoczesne zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi Banku.

Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku.

Struktura posiadanych przez Bank aktywów powinna umożliwiać elastyczne dostosowywanie się do potrzeb płynnościowych. W tym celu Bank dywersyfikuje swoje aktywa według następujących kryteriów:

- 1) płynności,
- 2) bezpieczeństwa,
- 3) rentowności.

Bank może regulować swoją płynność płatniczą poprzez wykorzystywanie szeregu instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający. Po stronie aktywnej są to przede wszystkim rachunki bieżące i lokaty terminowe, które charakteryzują się wysoką płynnością (możliwość wycofania lokaty przed

terminem). Po stronie pasywnej jest to kredyt w rachunku bieżącym, kredyt na pokrycie niedoboru lokat płynnościowych oraz inne kredyty celowe oferowane przez Bank Zrzeszający. Płynne finansowanie swoich Klientów Bank może prowadzić poprzez system współfinansowania konsorcjalnego z Bankiem Zrzeszającym. Bank zgodnie z obowiązującymi w Zrzeszeniu regulacjami ma prawo ubiegać się o uzyskanie pożyczki podporządkowanej na zasadach określonych w odrębnych regulacjach. Celem poprawy płynności, Bank może przeprowadzać z Bankiem Zrzeszającym transakcje sprzedaży wierzytelności.

Bank zakłada utrzymanie dotychczasowej struktury depozytów przyjętych od Klientów Banku, gdzie głównym źródłem finansowania aktywów są depozyty podmiotów niefinansowych i budżetu.

Celem Banku jest wydłużenie średniego terminu wymagalności przyjmowanych depozytów, tak aby Bank mógł otwierać, po stronie aktywnej, pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym. Przy czym Bank będzie dążył do takiego konstruowania produktów depozytowych, aby było to optymalne pod kątem ryzyka płynności. Zarządzanie bazą depozytową Banku poprzez przyjęte limity koncentracji zakłada ograniczenia w zakresie uzależnienia od poszczególnych źródeł finansowania.

Z punktu widzenia zarządzania płynnością Banku najważniejsza jest analiza poziomu płynności w ujęciu krótko- i średnioterminowym. Jednakże w celu posiadania pełnej oceny strukturalnej posiadanych aktywów i pasywów dokonuje się analizy w poszczególnych przedziałach czasowych.

Kluczowe znaczenie dla Banku ma kształtowanie się płynności w okresie do jednego miesiąca, które wymaga stałej, bieżącej oceny i analizy.

Raportowanie: comiesięczne przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka płynności na posiedzeniu Komitetu ALCO i Zarządu Banku oraz, w cyklach kwartalnych, na posiedzeniach Rady Nadzorczej Banku.

5. Ryzyko braku zgodności

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem braku zgodności jest efektywne eliminowanie przypadków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych i przyjętych przez Bank standardów postępowania oraz podejmowanie skutecznych działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności. Efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności przeciwdziała wystąpieniu ryzyka naruszenia dobrego imienia Banku. Zgodność wewnętrznych procedur, regulaminów i umów zawieranych z klientami lub dostawcami usług jest zapewniona przez uwzględnienie opinii prawnej radcy prawnego.

Organizacja zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje dwa poziomy:

- 1) poziom strategiczny – obejmujący działania Zarządu i Rady Nadzorczej zmierzające do ustanowienia norm, polityk, przepisów wewnętrznych Banku, a także ustanowienie i monitorowanie skuteczności działania komórki ds. analiz i monitoringu ryzyk bankowych,
- 2) poziom operacyjny – działania pracowników na każdym szczeblu organizacyjnym Banku.

Zasady prowadzenia działalności bankowej:

- 1) Bank podejmuje decyzje biznesowe w oparciu o rachunek ekonomiczny, z uwzględnieniem długoterminowych korzyści z działalności oraz, gdy istnieje taka potrzeba, z uwzględnieniem czynników społecznych i ekologicznych,
- 2) reputacja Banku jest jedną z najwyższych wartości i musi być chroniona przez etyczne działania i zachowania pracowników Banku,
- 3) Bank nie angażuje się w niejawne i monopolistyczne umowy,
- 4) Bank nie wykorzystuje swojej pozycji w celu osiągnięcia nieuczciwej lub nieetycznej przewagi na lokalnym rynku,

- 5) Bank nie wspiera przedsiębiorców, których z uzasadnionych powodów może podejrzewać o działania niezgodne z prawem lub etyką prowadzenia biznesu.

Raportowanie: półrocznie przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka braku zgodności na posiedzeniu Komitetu ALCO, Zarządu Banku oraz, w cyklach rocznych, na posiedzeniach Rady Nadzorczej Banku.

6. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe to niebezpieczeństwo pogorszenia się sytuacji finansowej banku w skutek niekorzystnej zmiany kursu walutowego; w szczególności jest ono związane z:

- 1) niedopasowaniem odpowiednich pozycji aktywów i pasywów banku, których wartość wyrażona jest w walucie obcej,
- 2) zawartymi transakcjami, tj. zmianą kursu walutowego między dniem zawarcia transakcji a dniem, w którym otrzymana jest płatność (ryzyko kursowe),
- 3) wzrostem innych ryzyk (np. ryzyka kredytowego) w wyniku zmiany poziomu kursu walutowego.

Przyjęte przez bank cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem walutowym określone zostały w obowiązującej „Strategii zarządzania ryzykiem w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie”.

Z uwagi na poziom ryzyka związanego z prowadzeniem operacji walutowych, bank zamierza utrzymywać wysoki poziom aktywów płynnych poprzez zabezpieczenie środków na rachunku nostro oraz inwestowanie środków w lokaty w banku zrzeczającym o krótkich terminach zapadalności do 6 miesięcy.

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego nie powinien przekraczać limitów określonych w „Zasadach wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie”. Bank zakłada stałe podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z bankiem zrzeczającym.

Raportowanie: comiesięczne przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka walutowego na posiedzeniu Komitetu ALCO i Zarządu Banku oraz, w cyklach kwartalnych, na posiedzeniach Rady Nadzorczej Banku.

7. Ryzyko kapitałowe

Bank dokonuje agregacji wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka uznane za istotne, tym samym oblicza kapitał wewnętrzny w oparciu o metodę minimalnego wymogu kapitałowego.

Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego jest wyliczony regulacyjny wymóg kapitałowy. Następnie Bank ocenia, czy regulacyjny wymóg kapitałowy w pełni pokrywa ryzyko kredytowe, operacyjne i walutowe i jeżeli jest to konieczne, to, zgodnie z obowiązującymi w Banku *Zasadami szacowania kapitału wewnętrznego*, oblicza dodatkowy wymóg kapitałowy na te ryzyka.

Cele strategiczne dotyczące ryzyka kapitałowego zostały określone w obowiązującej w Banku „*Strategii zarządzania i planowania kapitałowego w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*”

Raportowanie: kwartalnie przedkładanie raportów z zakresu oceny ryzyka kapitałowego na posiedzeniu Komitetu ALCO i Zarządu Banku oraz dla Rady Nadzorczej Banku.

IV. Fundusze własne Banku

Zapewniając bezpieczeństwo ekonomiczne, Bank utrzymuje fundusze własne Banku dostosowane do rozmiaru prowadzonej działalności.

Począwszy od 2014 roku Bank wylicza fundusze własne zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. (CRR).

Fundusze własne Banku obejmują:

- 1) kapitał Tier I,
- 2) kapitał Tier II.

Kapitał Tier I Banku obejmuje:

- a) kapitał podstawowy Tier I,
- b) pomniejszenia kapitału podstawowego Tier I,
- c) kapitał dodatkowy Tier I,
- d) pomniejszenia kapitału dodatkowego Tier I,

Kapitał Tier II Banku obejmuje:

- a) instrumenty kapitałowe spełniające warunki opisane w art. 63 CRR,
- b) pożyczki podporządkowane,
- c) rezerwę na ryzyko ogólne do wysokości 1,25% aktywów ważonych ryzykiem,
- d) pomniejszenia kapitału Tier II.

Bank zobowiązany jest do utrzymywania:

- 1) kapitału założycielskiego w wysokości nie niższej niż równowartość 1.000.000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego w dniu sprawozdawczym;
- 2) sumy funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - a) kapitał regulacyjny,
 - b) kapitał wewnętrzny;
- 3) współczynników kapitałowych na poziomie co najmniej:
 - a) współczynnik kapitału podstawowego Tier I – 4,5%,
 - b) współczynnik kapitału Tier I – 6%.

Bank przyjmuje strategię bezpiecznego funkcjonowania, opartą na utrzymywaniu funduszy własnych Banku na poziomie adekwatnym do rozmiarów działalności obciążonych ryzykiem biorąc pod uwagę politykę wypłaty dywidend.

Bank dąży do utrzymywania skali działalności handlowej na nieznaczącym poziomie w rozumieniu uchwał Komisji Nadzoru Finansowego.

Bank będzie zwiększał fundusze własne Banku poprzez:

- 1) coroczne odpisy z zysku na fundusz zasobowy,
- 2) pozyskanie innych funduszy zaliczanych do funduszy uzupełniających na podstawie odrębnych przepisów lub za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego.

Bank w planach finansowych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi Banku, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez Bank funduszy własnych Banku, które winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania oraz wyliczeń dotyczących dodatkowych wymogów kapitałowych na podstawie Procedury Filaru II. Strategia kształtowania funduszy własnych Banku podlega analizie pod względem jej dostosowania do zmieniającej się sytuacji Banku i zapotrzebowania na fundusze w długiej perspektywie.

Plan kapitałowy Banku sporządzany jest na okres 5 lat, a jego aktualizacja odbywa się w okresach rocznych na kolejne 5 lat. Plan kapitałowy Banku zawiera:

- 1) planowaną strukturę i wielkość funduszy własnych z uwzględnieniem:
 - a) struktury kapitału Tier I,
 - b) struktury kapitału Tier II;
- 2) planowaną wielkość łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko;
- 3) planowane współczynniki kapitałowe:
 - a) kapitału podstawowego Tier I,
 - b) kapitału Tier I,
 - c) łączny współczynnik kapitałowy.

Raportowanie: kwartalnie przedkładanie raportów z zakresu oceny adekwatności kapitałowej na posiedzeniu Komitetu ALCO, Zarządu Banku oraz na posiedzeniach Rady Nadzorczej Banku.

V. Metody stosowane przez Bank do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego

Procesem szacowania kapitału wewnętrznego objęte są ryzyka uznane przez Bank za istotne oraz inne ryzyka, tj.:

- 1) ryzyko kredytowe,
- 2) ryzyko koncentracji,
- 3) ryzyko płynności,
- 4) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
- 5) ryzyko walutowe (w ramach ryzyka rynkowego)
- 6) ryzyko operacyjne,
- 7) ryzyko kapitałowe.

Uznane za istotne ryzyko braku zgodności Bank pokrywa wewnętrznym wymogiem kapitałowym obliczonym dla ryzyka operacyjnego. Bank dokonuje analizy tego ryzyka zgodnie z *Polityką zarządzania ryzykiem braku zgodności w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.

Ryzyka uznane za istotne są bezpośrednio poddane szacowaniu kapitału wewnętrznego, co nie oznacza jednocześnie, że w każdym przypadku wystąpi konieczność wyznaczenia kapitału wewnętrznego na pokrycie poziomu danego ryzyka. Ponadto, ryzyka te objęte są zarządzaniem na podstawie szczegółowych procedur.

1. Zasady weryfikacji kapitału regulacyjnego na ryzyka Filaru I

Szczegółowy sposób wyliczania kapitału regulacyjnego opisany został w obowiązujących w Banku *Zasadach wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.

1) Ryzyko kredytowe

Łączną kwota ekspozycji na ryzyko kredytowego jest równa sumie kwot ekspozycji ważonych ryzykiem. Przez ekspozycję należy rozumieć aktywo lub udzielone zobowiązanie pozabilansowe; ekspozycje są rozumiane łącznie ze związanymi z nimi innymi ekspozycjami, jeśli ekspozycje te ujęte są w rachunku wyników. Sumę kwot ekspozycji ważonych ryzykiem oblicza się jako sumę wartości bilansowych oraz wartości ekspozycji z tytułu pozycji pozabilansowych pomnożonych przez

przypisane procentowe wagi ryzyka, zgodnie z metodą standardową opisaną w Części trzeciej Tytuł II Rozdział 2 CRR.

2) Ryzyko walutowe

- a) Ze względu na skalę prowadzonej działalności handlowej, ryzyko rynkowe w warunkach Banku, można ograniczyć do ryzyka walutowego;
- b) Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego na ryzyko walutowe jest regulacyjny wymóg kapitałowy, obliczony zgodnie z *Zasadami wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*;
- c) Kapitałem regulacyjnym zabezpieczona została znaczna część ryzyka wynikająca z wygenerowania pozycji walutowej całkowitej przekraczającej 2% funduszy własnych Banku;
- d) Bank oblicza dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko walutowe z tytułu zagrożenia związanego ze skrajną zmianą kursów walutowych;
- e) Bank przeprowadza test warunków skrajnych polegający na założeniu, że kursy walut zmieniają się o 30% opisany szczegółowo w *Zasadach zarządzania ryzykiem walutowym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*;
- f) W wyniku tego testu obliczana jest strata, która wystąpiłaby w Banku w wyniku zrealizowania się scenariusza, o którym mowa w ppkt e);
- g) Dla sytuacji opisanej w ppkt f) Bank tworzy dodatkowy wymóg kapitałowy, jeżeli strata, o której mowa w ppkt f), przewyższy poziom 2% funduszy własnych Banku; wymogiem kapitałowym jest różnica pomiędzy obliczoną stratą i kwotą równą 2% funduszy własnych Banku;
- h) Wewnętrznym wymogiem kapitałowym na ryzyko walutowe jest suma regulacyjnego wymogu kapitałowego oraz kwoty obliczonej zgodnie z ppkt e) – g).

3) Ryzyko operacyjne

- a) Badaniu podlegają wyniki ryzyka operacyjnego wykonanego przez Bank;
- b) Bank identyfikuje poziom ryzyka operacyjnego Banku zgodnie z metodyką testów warunków skrajnych zawartą w *Zasadach zarządzania ryzykiem operacyjnym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*, podstawą do szacowania kapitału wewnętrznego są wyniki ostatnio przeprowadzonego testu warunków skrajnych:
 - ❖ uwzględnia się ryzyka, dla których skutki ekonomiczne mają wartość 3, a prawdopodobieństwo wartość minimum 1 (3A, 3B, 3C) oraz ryzyka, dla których skutki ekonomiczne mają wartość 2, a prawdopodobieństwo wartość 3 (2C);
 - ❖ mnoży się liczbę zidentyfikowanych ryzyk, o których mowa w pkt poprzednim, przez górną wartość progową wynikającą z mapy ryzyka (ocena 3), określającą możliwe skutki ekonomiczne wystąpienia danego ryzyka (50 000,00 zł).
- c) Wyliczenie wysokości wewnętrznego wymogu kapitałowego:
 - ❖ wylicza się różnicę pomiędzy wartością obliczoną zgodnie z ppkt b), a regulacyjnym wymogiem kapitałowym na ryzyko operacyjne;
 - ❖ jeżeli różnica jest wartością ujemną, to Bank uznaje regulacyjny wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne za wystarczający;
 - ❖ jeżeli różnica jest wartością dodatnią, to nadwyżka stanowi dodatkowy wymóg kapitałowy.

4) Kapitał wewnętrzny na ryzyka Filaru I

Kapitał wewnętrzny na ryzyka Filaru I stanowi sumę kapitału regulacyjnego oraz sumę

dotychczasowych wymogów kapitałowych wyliczonych według zasad określonych w punktach od 1) do 3).

2. Zasady weryfikacji kapitału wewnętrznego na poszczególne ryzyka w ramach Filaru II:

1) Ryzyko koncentracji zaangażowań

Bank bada poziom ryzyk wynikających z koncentracji zaangażowań odnoszących się do koncentracji:

- a) dużych zaangażowań,
- b) w ten sam sektor gospodarczy,
- c) w ten sam region geograficzny,
- d) w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia,
- e) wg rodzaju produktu,

a) Ryzyko koncentracji dużych zaangażowań

Przy badaniu koncentracji dużych zaangażowań Bank wyłącza lub stosownie redukuje zaangażowania określone w załączniku do uchwały KNF dotyczącej limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań.

- ❖ Bank do „dużych” zaangażowań zalicza zaangażowania równe lub przekraczające 10% posiadanych na datę analizy funduszy własnych,
- ❖ Limit sumy „dużych” zaangażowań, o których mowa w tier 1, Bank ustanawia na poziomie 150% funduszy własnych,
- ❖ Z wyliczeń wyłącza się zaangażowania kapitałowe Banku, w kwocie równej wymogowi kapitałowemu z tytułu przekroczenia progu koncentracji kapitałowej, pod warunkiem, że wymóg ten uwzględniony został już w całkowitym regulacyjnym wymogu kapitałowym,
- ❖ Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji dużych zaangażowań jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji dużych zaangażowań, średnioważonej wagi ryzyka dla dużych zaangażowań i wskaźnika 8%.

b) Ryzyko koncentracji w ten sam sektor gospodarczy

- ❖ Podstawą zakwalifikowania ekspozycji kredytowej, do danej branży wg Polskiej Klasyfikacji Działalności, z wyłączeniem ekspozycji kredytowych osób fizycznych oraz jednostek samorządów terytorialnych, jest rodzaj przeważającej działalności kredytobiorcy, wymieniony w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON).
- ❖ Bank uznaje za akceptowalne zaangażowanie w wyodrębnione branże poniżej poziomu limitów szczegółowo opisanych w Załączniku nr 1 do *Instrukcji zarządzania ryzykiem kredytowym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.
- ❖ Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji w ten sam sektor gospodarczy jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji w ten sam sektor gospodarczy, średnioważonej wagi ryzyka dla wszystkich kredytów i wskaźnika 8%.

c) Ryzyko koncentracji w ten sam region geograficzny

- ❖ Bank uznaje za akceptowalne zaangażowanie w wyodrębnione regiony geograficzne poniżej poziomu limitów szczegółowo opisanych w Załączniku nr 1 do *Instrukcji*

zarządzania ryzykiem kredytowym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie.

- ❖ Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji w ten sam region geograficzny jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji w ten sam region geograficzny, średnioważonej wagi ryzyka dla wszystkich kredytów i wskaźnika 8%.

d) Ryzyko koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia

- ❖ Miarą koncentracji z tytułu jednego rodzaju zabezpieczenia jest odniesienie zaangażowań w portfelu kredytowym zabezpieczonych danym rodzajem zabezpieczenia do funduszy własnych,
- ❖ Bank uznaje za akceptowalne zaangażowanie w wyodrębnione rodzaje zabezpieczeń poniżej poziomu limitów szczegółowo opisanych w Załączniku nr 1 do *Instrukcji zarządzania ryzykiem kredytowym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*,
- ❖ Kwotę przyjętych zabezpieczeń ogranicza się do wysokości aktualnej na dzień analizy wielkości zabezpieczanej ekspozycji kredytowej (w kwocie wartości netto),
- ❖ Dla każdego rodzaju zabezpieczenia Bank określa proporcjonalną kwotę kredytu jaką zabezpiecza, poprzez przemnożenie udziału wartości pojedynczego zabezpieczenia w całkowitej wartości zabezpieczeń i aktualnej kwoty ekspozycji kredytowej,
- ❖ Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji w ten sam rodzaj lub dostawcę zabezpieczenia, średnioważonej wagi ryzyka dla wszystkich kredytów i wskaźnika 8%.

e) Ryzyko koncentracji wg rodzaju produktu

- ❖ Bank uznaje za akceptowalne zaangażowanie w wyodrębnione rodzaje produktów poniżej poziomu limitów szczegółowo opisanych w Załączniku nr 1 do *Instrukcji zarządzania ryzykiem kredytowym w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*,
- ❖ Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji według rodzajów produktów jako iloczyn kwoty przekroczenia limitu koncentracji według rodzaju produktu, średnioważonej wagi ryzyka dla wszystkich kredytów i wskaźnika 8%.

f) Kapitał wewnętrzny na ryzyko koncentracji zaangażowań

Kapitał wewnętrzny z tytułu ryzyka koncentracji zaangażowań, stanowi sumę kapitału wewnętrznego wyliczonego według zasad określonych w podpunktach a) do e).

2) Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

- a) Bank stosuje jednakową metodę wyznaczania kapitału wewnętrznego dla portfela handlowego i bankowego.
- b) Bank bada poziom ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej i w zależności od otrzymanych wyników wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka stopy procentowej, z tytułu:
 - ❖ ryzyka przeszacowania,
 - ❖ ryzyka bazowego,
 - ❖ ryzyka opcji klienta,
 - ❖ ryzyka krzywej dochodowości.
- c) Do pomiaru kapitału wewnętrznego z tytułu wymienionych w ppkt b), kategorii ryzyka stopy procentowej Bank wykorzystuje wyniki obliczeń, dokonane na podstawie obowiązujących w Banku *Zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.

- d) Do oceny poziomu ryzyka stopy procentowej Bank dokonuje pomiaru:
- ❖ w zakresie ryzyka przeszacowania i ryzyka bazowego łącznie – zmiana wyniku z tytułu odsetek w skali 12 miesięcy przy założeniu zmiany stóp procentowych o 200 p.b. dla ryzyka przeszacowania i 100 p.b. dla ryzyka bazowego,
 - ❖ w zakresie ryzyka krzywej dochodowości – oszacowanie strat w skali 12 miesięcy z tytułu posiadania aktywów i pasywów z terminami przeszacowania powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy, gdy kwota ich przekracza 10% sumy bilansowej,
 - ❖ w zakresie ryzyka opcji klienta – skutki ekonomiczne przekroczenia wskaźników granicznych w zakresie spłaty kredytów przed terminem umownym, określonych na poziomie 5% kwoty kredytów w sytuacji normalnej i pod obserwacją oraz w zakresie zerwanych depozytów przed terminem umownym określonych na poziomie 5% kwoty depozytów trwających, przy czym za skutki ekonomiczne przyjmuje się: równowartości kwot stanowiących przekroczenie poziomu dopuszczalnego narażenia Banku na ryzyko opcji klienta, z zastosowaniem wagi 8%,
 - ❖ Ustala się wewnętrzny limit dla sumy wyników pomiaru ryzyka stopy procentowej na poziomie 32% funduszy własnych,
- e) Przekroczenie wewnętrznego limitu, o którym mowa w ppkt. d), stanowi kapitał wewnętrzny wyznaczony na to ryzyko.

3) Ryzyko płynności

- a) Do oceny poziomu ryzyka płynności Bank wykorzystuje relację wartości sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności do aktywów ogółem,
- b) Bank przyjmuje, że będzie utrzymywał minimalną wartość wskaźnika udziału sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w aktywach ogółem na poziomie 20%,
- c) Do pomiaru kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyka płynności Bank wykorzystuje wyniki obliczeń, dokonane na podstawie obowiązujących *Zasad zarządzania ryzykiem płynności w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*,
- d) W celu wyliczenia kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyka płynności Bank dokonuje analizy sytuacji szokowej, zakładającej nagły spadek bazy depozytowej (sektor niefinansowy i budżetowy) o 20%, przy jednoczesnym założeniu konieczności utrzymania wartości wskaźnika udziału sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w aktywach ogółem na poziomie minimum 20% w następujący sposób:
- ❖ oblicza wartość stanowiącą równowartość 20% bazy depozytowej; Bank zakłada, że spadek ten sfinansowany będzie w pierwszej kolejności środkami zaliczanymi do podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności,
 - ❖ oblicza udział pomniejszonej sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności o wartość wyliczoną zgodnie z tier 1, w aktywach ogółem,
 - ❖ jeżeli obliczony zgodnie z tier 2, wskaźnik kształtuje się na niższym poziomie aniżeli 20%, oblicza wartość niedoboru sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności, która jest niezbędna do utrzymania tego wskaźnika na poziomie 20%,
 - ❖ oblicza koszt utrzymania dodatkowej kwoty sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w skali 12 miesięcy według jednej z podanych poniżej zasad, w zależności od bieżącej sytuacji Banku:
 - uzupełnienie niedoboru środków, wyliczone zgodnie z tier 3, nastąpi poprzez zerwanie lokat o terminie płatności powyżej 1 miesiąca, a następnie założenie lokaty z terminem płatności do 1 miesiąca i obliczenie kosztu będącego iloczynem kwoty niedoboru oraz różnicy oprocentowania lokaty zerwanej i nowo założonej lokaty,

- uzupełnienie niedoboru środków, wyliczone zgodnie z tier 3, nastąpi poprzez pozyskanie kredytu w Banku Zrzeszającym a następnie założenie lokaty z terminem płatności do 1 miesiąca i obliczenie kosztu będącego iloczynem kwoty niedoboru oraz różnicy oprocentowania pozyskanego kredytu i nowo założonej lokaty.

e) Kapitał wewnętrzny stanowi kwota obliczona zgodnie z ppkt d).

4) Ryzyko kapitałowe

Bank w ocenie poziomu ryzyka kapitałowego dokonuje analizy:

- a) struktury posiadanych funduszy w celu ustalenia stopnia koncentracji funduszu udziałowego,
- b) koncentracji pakietów „dużych” udziałów.

Bank oblicza kapitał wewnętrzny na ryzyko kapitałowe z tytułu zagrożenia związanego ze spadkiem funduszu udziałowego, oraz skrajnym wzrostem kapitału wewnętrznego.

Bank przeprowadza testy warunków skrajnych dla czynników o których mowa powyżej, przy jednoczesnej konieczności utrzymania adekwatności kapitałowej na poziomie określonym w kapitałowych celach strategicznych opisany szczegółowo w obowiązującej w Banku *Strategii zarządzania i planowania kapitałowego*. Wynikiem przeprowadzonych testów jest koszt, jaki poniósłby Bank na skutek wystąpienia sytuacji. O których mowa powyżej.

Wewnętrznym wymogiem kapitałowym na ryzyko kapitałowe jest kwota, o jaką suma wyników testów warunków skrajnych o których mowa powyżej przekracza 2% funduszy własnych Banku.

3. Kapitał wewnętrzny

- 1) W celu ustalenia kapitału wewnętrznego, Bank dokonuje zestawienia wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych ryzyk dotyczących zarówno Filaru I jak i Filaru II.
- 2) Suma wewnętrznych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka stanowi łączną wartość wewnętrznych wymogów kapitałowych.

Bank zobowiązany jest, zgodnie z zapisami ustawy Prawo bankowe, do utrzymania:

- 1) sumy funduszy własnych i dodatkowych pozycji bilansu Banku określonych w uchwale KNF dotyczącej funduszy własnych, na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
 - a) suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie Prawo bankowe – wyliczonych według procedur dla Filaru I,
- 2) oszacowana przez Bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny) – wyliczona według *Zasad wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*,
- 3) współczynnika wypłacalności na poziomie co najmniej 8%,
- 4) funduszy własnych na poziomie nie niższym niż równowartość w złotych kwoty 1.000.000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu sprawozdawczym. Limity w zakresie wymogów kapitałowych na pokrycie ryzyk w ramach Filaru I oraz Filaru II określone zostały w obowiązującej w Banku *Strategii zarządzania i planowania kapitałowego w Pomorskim Banku Spółdzielczym w Świdwinie*.

VI. Informacja dotycząca polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze

Bank, realizując zapisy zawarte w Uchwale nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 roku oraz z uwagi na profil działania, charakter posiadanych w ofercie produktów, a także skalę działalności na rynku bankowym, ustalił, że *Polityką zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w PBS Świdwin* objęci zostaną członkowie Zarządu Banku.

Zmiennym składnikiem wynagrodzenia, w rozumieniu ww. Uchwały, jest dodatkowa regulaminowa premia roczna, która przyznawana jest na podstawie oceny efektów pracy członków Zarządu.

Ocena efektów pracy członków Zarządu dokonywana jest po zakończeniu roku obrotowego i obejmuje 3 lata (rok miniony oraz 2 poprzednie lata).

Kryteriami oceny efektów pracy są:

- 1) jakość portfela kredytowego,
- 2) realizacja planu finansowego Banku,
- 3) realizacja przyjętej strategii (kierunków działania).

Ocena dokonywana jest dwuetapowo, tj. w momencie przyznania premii oraz w momencie uruchomienia części odroczonej.

Rada Nadzorcza podejmuje decyzję o przyznaniu premii rocznej w formie uchwały dla poszczególnych członków Zarządu Banku na zasadach określonych w *Regulaminie wynagradzania członków Zarządu Banku*.

Wypłata premii następuje w taki sposób, że nie więcej niż 60% premii rocznej wypłacane jest niezwłocznie po przyznaniu premii, odroczonej część premii w wysokości 40% zostaje rozłożona na 3 równe roczne raty płatne z dołu.

Wypłata premii rocznej następuje jednorazowo (część premii rocznej nie jest odraczana), jeżeli w roku podlegającym ocenie spełniony jest jeden z poniższych warunków:

- 1) suma bilansowa Banku nie przekracza kwoty określonej w uchwale Zebrania Przedstawicieli Banku w sprawie oznaczenia najwyższej sumy zobowiązań jaką Bank może zaciągnąć,
- 2) dynamika portfela kredytowego Banku rok do roku nie przekracza 130%.

Polityka zmiennych składników wynagradzania jest zatwierdzana i weryfikowana przez Radę Nadzorczą. Zasady przyjęte w Polityce są odzwierciedlone w *Regulaminie wynagradzania członków Zarządu Banku*.